

TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulunun olağan toplantısı 21 nisan 1973 cumartesi günü saat onda Kurum merkezinde yapıldı. Yoklama sonunda çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Başkan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu şu konuşması ile oturumu açtı:

“Sayın arkadaşlarım,

Genel Kurul toplantımızı başarı ve en iyi dileklerle açıyorum. Geçen çalışma yılında bizlerden esirgemediğiniz güven ve desteğe arkadaşlarım ve şahsım adına en içten teşekkürlerimizi sunuyorum. Biraz sonra beratlarını sunacağımız değerli muhabir üyelerimize candan tebriklerimizi ifade etmek isterim”.

Bundan sonra geçen yıl Kurumun muhabir üyeliğine seçilmiş olan Erzurum Atatürk Üniversitesi Yeniçağ Tarihi Doçenti Dr. Abdurrahman Çaycı, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Profesörü Dr. Lütfi Güçer, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Doçenti Dr. Bekir Kütükoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Profesörü Dr. Adnan Pekman ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Doçenti Dr. Halil Salihli-oğlu'na üyelik beratları Kurumun en eski üyelerinden Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve Ord. Prof. Hikmet Bayur tarafından verildi ve yeni üyeler kutlandı. Yine geçen yıl muhabir üyeliğe seçilen İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Kemal Çığ, yurt dışında olduğundan beratının posta ile kendisine gönderildiğini Genel Müdür Kurula bildirdi. Şeref üyeliğine seçilen Londra Üniversitesi Profesörlerinden Bernard Lewis'in beratının da kendisine sunulmak üzere Londra Büyükelçiliğimize gönderilmesine karar verildi.

Bundan sonra gündemin beşinci maddesine geçilerek Genel Kurul başkanlığına Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, ikinci başkanlığa Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel, yazmanlıklara da Prof. Dr. Nimet Özgüç ve Prof Dr. Bahadır Alkım seçildiler.

Başkan ve yazmanlar yerlerini aldıktan sonra gündemin altıncı maddesi gereğince Genel Müdür Uluğ İğdemir, Yönetim ve Basımevi Yönetim Kurullarının 1972 çalışma yılı raporlarıyla Denetleme Kurulu raporunu okudu. Başkan, rapor hakkında konuşmak isteyen olup olmadığını sordu. Söz alan Prof. Dr. Şerafettin Turan, Uluslararası Oryantalistler Birliğine bağlı Türk Etüdleri Konseyi “Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Etüdleri Komitesi”nin Bursa’da yaptığı toplantıda kabul edilen Osmanlı arşivindeki mühimme defterinin yayımlanması projesinin raporda yer almadığını belirtti. Genel Müdür, verilen raporların özetlenerek çalışma raporuna alındığını, ayrıntılara gidilmediğinden bu konunun rapora geçmemiş olduğunu söyledi.

Söz alan Prof. Dr. Afet İnan, “Kültür Müsteşarlığı kazılarımıza yardım ediyor, raporları Kurum yayınlıyor. Yayınlarla da yardım etmesi iyi olur” dediler. Prof. Dr.

Bahadır Alkım, Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel ve Dr. Hâmit Koşay bu konuda açıklayıcı bilgi verdiler.

Başkan, söz alan olmadığından Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurullarının raporlarını ayrı ayrı oya koydu. Raporlar oybirliği ile onaylanarak Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurulları üyeleri akladılar.

Gündemin yedinci maddesine geçilerek Kurumun 1973 yılı bütçesini incelemek üzere Eskiçağdan Prof. Dr. Afif Erzen, Ortaçağdan Prof. Dr. Semavi Eyice, Yeniçağdan da Bayan Fakihe Öymen Bütçe Komisyonuna seçildiler.

Genel Müdür Uluğ İğdemir memurların, hayat pahalılığı nedeniyle aylıklarına % 30 oranında zam yapılmasını isteyen dilekçelerini okudu. Dilekçe, Bütçe Komisyonuna havale edildi.

Başkan gündemin seçimlerle ilgili 8-11'inci maddelerine geçileceğini söyledi.

Söz alan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu: "Sayın arkadaşlarım, yüksek güven ve teveccühlerinizle 12 yıldan beri Yönetim Kurulunda görev aldım. Şimdi sağlık durumum nedeniyle Yönetim Kurulunda çalışamayacağımı bildirirken sizlere şükranlarımı arz ederim. Aynı nedenle Eskiçağ Kolu Başkanlığından da çekildiğimi saygılarımla bildiriyorum" dedi.

Prof. Dr. Afet İnan da Yönetim Kurulu Üyelğine aday olmadığını söyledi. Gizli oyla yapılan Yönetim Kurulu seçimlerini 25 oyla Prof. Dr. Adnan Erzi, 23 oyla Prof. Dr. Tahsin Özgüç, 22 oyla Ord. Prof. Enver Ziya Karal, 19 oyla Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, 17 oyla Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, 17 oyla Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ve 13 oyla Prof. Dr. Şerafettin Turan kazandılar. Yedek üyeliklere de oy sırasıyla Prof. Dr. Cemal Tukin, Prof. Dr. Afif Erzen ve Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan seçildiler.

Denetleme Kurulu asıl üyeliklerine Prof. Dr. Semavi Eyice, Bayan Fakihe Öymen ve Prof. Dr. Nimet Özgüç; yedek üyeliklere Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ; Onur Kurulu asıl üyeliklerine, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Hikmet Bayur, Tahsin Öz, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver; yedek üyeliklere Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel ve Prof. Tayyib Gökbilgin; Basımevi Yönetim Kurulu asıl üyeliklerine Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Dr. Adnan Erzi, Dr. Hâmit Koşay; yedek üyeliklere Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Afif Erzen; Kitaplık Komisyonuna Dr. Hâmit Koşay, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Adnan Erzi seçildiler.

Gündemin 13'ncü maddesine geçilerek Yönetim Kurulu Başkanlığından gelen öneriler okundu. Bu önerilerde Eskiçağ Kolundan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Prehistorya Kürsüsü Profesörü Kılıç Kökten, Ortaçağ Kolundan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Profesörlerinden ve Kurum muhabir üyelerinden Prof. Dr. Ali Sevim, Yeniçağ Kolundan İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Profesörlerinden ve Kurum muhabir üyelerinden Prof. Dr. Cengiz Orhonlu Türk Tarih Kurumu asıl üyeliklerine öneriliyordu. Gizli oyla yapılan seçimler sonunda oylamaya 24 üyenin katıldığı ve Prof. Dr. Ali Sevim'in 21, Prof. Dr. Cengiz Orhonlu'nun 19, Prof. Dr. Kılıç Kökten'in 18, oy alarak Türk Tarih Kurumu asıl üyelğine seçildikleri anlaşıldı.

Vakit geçmiş olduğundan öğleden sonra saat 15'te toplanılmak üzere oturuma ara verildi.

Genel Kurul öğleden sonra İkinci Başkan Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'in başkanlığında toplandı. Yazmanlık yerinde Prof. Dr. Nimet Özgüç ve Prof. Dr. Bahadır Alkım bulunuyorlardı. Gündeme göre bütçenin konuşulması gerekiyordu. Ancak Bütçe Komisyonu raporu henüz gelmediğinden gündemin 16'ncı maddesine geçilerek Yönetim Kurulu ile kollardan gelen önerilerin görüşülmesine devam edildi ve şunlara karar verildi:

1) Rahmetli üyelerimizden Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün onuncu ölüm yılına rastlayan 1976 yılında anma kitabı çıkarılması hakkında Ortaçağ Kolunca verilen kararın Yönetim Kurulunca da uygun görüldüğüne dair bulunan yazı okundu: Böyle bir eserin çıkarılmasına oybirliği ile karar verilerek eserin Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ başkanlığında Edebiyat Öğretmeni Bayan Fevziye Abdullah Tansel'in de yardımıyla çıkarılması uygun görüldü.

2) Üyelerimizden Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı için bir armağan kitap çıkarılması hakkında Ortaçağ Kolunca alınan karar okundu: Bu kararda Prof. Uzunçarşılı'nın eski öğrencileri tarafından bu konuda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde başlayan girişimin Kurumca benimsenerek yürütülmesi öneriliyordu. Öneri oybirliği ile kabul edilerek Yazı Kuruluna Prof. Dr. Münir Aktepe, Prof. Dr. Fikret Işıltan, Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ ve Kurum dışından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatı Tarihi Profesörü Dr. Oktay Arslanapa seçildiler.

3) Ord. Prof. Hikmet Bayur için bir armağan kitap çıkarılması hakkında verilen önerge uygun görülerek kitabın hazırlanmasıyla Prof. Dr. Adnan Erzi ve Prof. Dr. Şerafettin Turan'ın görevlendirilmesine karar verildi.

4) Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu için bir armağan kitap çıkarılması hakkında verilen önerge uygun görülerek kitabın hazırlanmasıyla Prof. Dr. Tahsin Özgüç ve Prof. Dr. Bahadır Alkım'ın görevlendirilmesine karar verildi.

5) Yönetim Kurulundan gelen ve bir eser veya makalede hem transkripsiyon, hem de fotokopi bulunursa telif hakkının nasıl hesap edileceği hakkında Telif Hakları Yönetmeliğinde bir açıklık olmadığından konunun Genel Kurulca bir karara bağlanmasına dair bulunan yazı okundu: Transkripsiyonlar için Yönetmelikte gösterilen telif hakkının ödenmesine, fotokopiler yazarca sağlanmışsa onlara da orijinal fotoğraf ve desenlere ödenen ölçüde telif hakkı verilmesine karar verildi.

6) Bu sırada Bütçe Encümeni raporu geldiğinden rapor okundu ve olduğu gibi onaylanarak Türk Tarih Kurumunun 1973 yılı gelir ve gider bütçeleri 6.876.400 lira üzerinden oybirliği ile kabul edildi.

7) Federal Almanya'daki Mainz Bilimler Akademisinin düzenlediği "Milâttan önce 2000-700 yılları arasında Anadolu'da Şehir Yerleşmeleri" konulu Uluslararası Sempozyum'a katılacak ve ayrıca Gedikli, Tilmen Höyük ve Amanos bölgesi araştırmaları ile ilgili olarak München, Frankfurt ve Freiburg üniversiteleri kitaplıklarında çalışacak olan üyelerimizden Prof. Dr. Bahadır Alkım'a 5000 liralık bir yardım yapılması hakkında Eskiçağ Kolunun aldığı karar uygun görüldü.

8) 16-22 temmuz 1973 tarihleri arasında Paris'te toplanacak olan Uluslararası XXIX. Şarkiyatçılar Kongresine Kurumumuz adına üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'in katılması hakkında Eskiçağ Kolunun aldığı karar uygun görüldü.

9) Federal Almanya'daki Mainz Bilimler Akademisinde düzenlenen "Milattan önce 2000-700 yılları arasında Anadolu'da Şehir Yerleşmeleri" konulu Uluslararası Sempozyum'a çağrılan üyelerimizden Dr. Hâmit Koşay'a bu münasebetle uzmanlık dalı ile ilgili incelemelerde bulunması için 1500 liralık bir yardım yapılması hakkında Eskiçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

10) Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ'ın "Karaman Oğulları" hakkında hazırlayacağı esere sağlayacağı gereçler için 10 bin liralık bir ödenek ayrılması hakkında Ortaçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

11) 1973 yılı eylülünde İtalya'da 18. yüzyıl sanatı ile ilgili Sempozyum'a katılacak olan Prof. Dr. Semavi Eyice'ye İtalya'ya kadar gidiş-dönüş uçak ücretiyle 8-10 günlük oturma ücretinin verilmesi hakkında Ortaçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

12) 16-22 temmuz 1973 tarihleri arasında Paris'te toplanacak olan Uluslararası Şarkiyatçılar Kongresine Kurumumuz adına Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan ve Prof. Dr. Şerafettin Turan'ın katılmaları hakkında Yeniçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

13) Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Kurumu "Yeniçağda Balkanlar" Komisyonunun 11-16 haziran 1973 tarihleri arasında Moskova'da yapacağı toplantıya Kurumumuz adına Ord. Prof. Enver Ziya Karal ile Prof. Tayyib Gökbilgin'in katılması hakkında Yeniçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

14) Kıbrıs Türk Tarih Kurumunca Kıbrıs'a çağrılan üyelerimizden Prof. Dr. Adnan Erzi'nin Tebriz'de Mehmed-i Nahcivani Kitaplığında yaptığı araştırmaları tamamlamak üzere 12 gün için Tebriz'e gönderilmesi ve Lefkoşe - Tebriz - Ankara yolluğunun verilmesi hakkında Yeniçağ Kolunca alınan karar uygun görüldü.

Gündemin 15'inci maddesine dönülerek Yeni Dernekler Kanunu gereğince hazırlanan ve basılı olarak üyelere gönderilmiş bulunan Türk Tarih Kurumu Ana Tüzüğü'nün görüşülmesine geçildi. Önce madde madde görüşülen Tüzüğü'nün tümünü Başkan oya koydu ve tüzük, oybirliği ile kabul edildi.

Gündemin sonuncu ve 17'nci maddesine geçilerek üye önerilerinin görüşülmesine başlandı :

23-30 eylül 1973 tarihleri arasında Ankara ve İzmir'de Eskiçağ Kolunca düzenlenen X. Klasik Arkeoloji Kongresi için 1972 bütçesinde ayrılmış olan 70 bin liralık ödeneğe 1973 yılı bütçesinden 50.000 lira daha eklenmesi hakkında Kongre Genel Sekreteri Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın verdiği önerge görüşülerek 1973 yılı tasarruflarından ödenmek üzere bu kongre hakkında 1973 bütçesinden 50.000 liraya kadar harcama yapması için Yönetim Kurulu'na yetki verildi.

Ord. Prof. Hikmet Bayur, yazılı olarak Başkanlığa sunduğu önergede Atatürk'ün en çok önem verdiği konulardan birinin de eskiçağda yaşamış olan uygarlıkların Türklerle olan ilgilerinin araştırılması olduğunu, arkeologlarımızın bu alandaki çalışmalarından kıvanç duyduğunu, bu çalışmaların bilim dünyasında da takdir edildiğini kaydederek şimdi bu çalışmaların, başka memleketlerde yapılan araştırmalar da gözönüne alınarak bir eser haline getirilmesini, Yönetim Kurulumuzun

bu konu ile ilgilenmesini önermekte idi. Öneri sevinçle karşılandı ve böyle bir eserin meydana getirilmesi için çalışmalara girişilmesi oybirliği ile kabul edildi.

Ord. Prof. Hikmet Bayur, yazılı olarak Başkanlığa sunduğu ikinci önergesinde Kurumumuzun görevlerinden birisinin de esaslı bir genel Türk tarihi yazmak olduğunu, bugüne kadar Hindistan ve Osmanlı tarihlerinden başka öteki Türk devletleri tarihlerinin yazılmadığını, bizim için en önemli olan Anayurt tarihinin henüz yazılmamış olduğunu kaydederek konunun devrelere ayrılmak ve her devir yetkili bir arkadaşın sorumluluğuna verilerek suretiyle bu tarihlerin de yazdırılması için Yönetim Kurulunun görevlendirilmesini öngörmekte idi. Konu olumlu karşılandı ve Yönetim Kurulunun bu konu ile de ilgilenmesine karar verildi.

Büyük Türk bilgini Birüni'nin eylül ayında kutlanacak olan 1000. doğum yılı için bugüne kadar yapılan hazırlıklarla bundan sonra yapılacak yayın, seminer ve törenlerin düzenlenmesi işinin Ord. Prof. Hikmet Bayur tarafından yürütülmesine oybirliği ile karar verildi.

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel için çıkarılmakta olan Armağan kitabına şimdiye kadar seksen dört yazı geldiğini, bunun, bu gibi eserler için bir rekor olduğu kadar arkadaşımız için de övünülecek bir sonuç teşkil ettiğini, bu yüzden eserin geciktirildiğini, şimdiye kadar basılan 29 formayı burada kendisine sunarak bu sevincimizi paylaşmak istediğini söyledi. Basılan 29 forma Sayın Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'e sunuldu.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU'NUN 1972 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,
Yönetim Kurulumuzun 1972 çalışma yılı raporunu sunuyoruz:

BÜTÇE DURUMU

Kurumumuzun 1972 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

A. GELİRLER

<i>Bölüm</i>	<i>Gelirlerin Çeşidi</i>	<i>Bütçeye Konan</i>		<i>Sağlanan</i>	
		<i>Lira</i>	<i>K.</i>	<i>Lira</i>	<i>K.</i>
I	Kurum artırımından	580.000,—		—	—
II	Atatürk vasiyeti geliri	3.900.000,—		3.998.157,38	
III	Üye ödentileri	250,—		270,—	
IV	Yayın gelirleri	200.000,—		231.697,60	
V	Basımevi geliri	940.000,—		941.990,12	
VI	Türlü gelirler	110.000,—		206.506,32	
	TOPLAM	<u>5.730.250,—</u>		<u>5.378.621,42</u>	

B. G İ D E R L E R

Bölüm	Giderlerin Çeşidi	Bütçeye Konan		Harcanan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Görevli giderleri	1.955.	100,—	1.611.	744,86
II	İdarî giderler	520.	000,—	348.	696,96
III	Bilimsel giderler	2.300.	000,—	2.201.	175,60
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler	953.	000,—	952.	079,34
	TOPLAM	5.728.	100,—	5.113.	696,76

Bu tablolarda görüldüğü üzere Kurumumuzun 1972 yılı gelirleri bütçe ile tasarruflanan gelirlerden 351.628 lira 58 kuruş eksik görünmekte ise de, bu, gerçek bir eksiklik değildir. Çünkü gelirlerimiz giderlerimize yettiğinden, bütçemizin I. Kurum artırım bölümünden bir şey alınmamıştır. 580.000 lira olarak görünen bu bölümü düşersek, gerçek gelirlerimizin bütçeye konandan 150.250 lira fazla olduğu meydana çıkar.

Giderlerimiz ise bütçe ile öngörülen miktardan 614.403 lira 24 kuruş eksiktir. Gerçek gelirimizle gerçek giderlerimiz arasındaki fark olan 264.924 lira 66 kuruş, Kurum artırımına alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde basımı bitip yayımlanan eserler şunlardır:

- 1 - TAHSİN YAZICI: *Menakıb-i Cemalettin Savi*.
- 2 - SEDAT ALP: *Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri*.
- 3 - ÖMER LÜTFİ BARKAN: *Süleymaniye Cami ve İmaretine Ait Muhasebe Defterleri, Ferman ve Kayıtları I. cilt*.
- 4 - AŞKIDİL AKARCA: *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri: I. Şehir ve Savunması*.
- 5 - İBRAHİM ARTUK: *Kanunî Sultan Süleyman Adına Basılmış Sikkeler*.
- 6 - İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Mekke-i Mukerreme Emirleri*.
- 7 - ÖZDEMİR NUTKU: *IV. Mehmet'in Edirne Şenliği*.
- 8 - ABDÜLKADİR İNAN: *Tarihte ve Bugün Şamanizm (2. baskı)*.
- 9 - *Yedinci Türk Tarih Kongresi Bildirileri I. cilt*.
- 10 - ADNAN ERZİ: *Bellekten Dizini II*.
- 11 - İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi II. cilt (3. baskı)*.
- 12 - KAZIM ÖZALP: *Millî Mücadele 1919-1922 II. cilt, Belgeler*.
- 13 - ŞÜKRÜ TEZER: *Atatürk'ün Hatıra Defteri*.
- 14 - ULUĞ İĞDEMİR: *Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları (Günlük Anılar)*.
- 15 - *Atatürk Konferansları IV*.
- 16 - ALİ SEVİM: *Ravzat'ül Küttab*.
- 17 - *Malazgirt Armağanı*.
- 18 - BEDRETTİN TUNCEL: *Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanması*.
- 19 - *Malazgirt ve Anadolu'da Selçuklu Uygarlığı. (Katalog)*

20 - *Bellelen Sayı: 141-144.*

Şu eserlerin basımı bitmek üzeredir:

- 1 - ANTOINE GALLAND: *Istanbul'a Ait Günlük Hatıralar* II. cilt.
- 2 - FEVZİYE ABDULLAH TANSEL: *Namık Kemal'in Hususî Mektupları* III. cilt.
- 3 - AGÂH SIRRI LEVEND: *Türk Edebiyatı Tarihine Giriş.*
- 4 - *Yedinci Türk Tarih Kongresi Bildirileri* II. cilt.
- 5 - BİLÂL N. ŞİMŞİR: *İngiliz Belgelerinde Atatürk.*
- 6 - *Resim ve Belgelerle Türk Kurtuluş Kronolojisi Sergisi (Katalog).*
- 7 - NAİL MORALI: *Mütarekede İzmir Olayları.*
- 8 - MÜNİR AKTEPE: *Mehmet Emni Beyefendinin Rusya Sefaretnâmesi.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır:

- 1 - CEVDET ÇULPAN: *Türk Taş Köprüleri.*
- 2 - HALİL DEMİRCİOĞLU: *Boğa Üstündeki Tanrı.*
- 3 - ADNAN PEKMAN: *Perge Tarihi.*
- 4 - İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi* III. cilt. 1. kısım, (2. baskı).
- 5 - SALÂHİ SONYEL: *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika.*
- 6 - HİKMET BAYUR: *Türkiye Devletinin Dış Siyaseti.*
- 7 - AFET İNAN: *II. Beş Yıllık Plan (1936).*
- 8 - ADNAN ERZİ: *Türk ve Türkiye Tarih ve Kültürü Üzerindeki Araştırmaların Bibliyografyası.* I. cilt.

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına karar verilmiştir:

- 1 - HÂMİT KOŞAY: *Türkiye Cumhuriyeti ve Osmanlı Devleti Çağları Kazılar Tarihi.*
- 2 - İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Çandarlı Ailesi.*
- 3 - ADNAN ERZİ: *Türkiye Kitabeleri Repertuarı* I. cilt.
- 4 - HALİT ONGAN: *Ankara'nın İki Numaralı Şeriyeye Sicili.*
- 5 - AFET İNAN: *Piri Reis Haritası.*
- 6 - ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI: *Hurufîlik.*
- 7 - VEYSEL DONBAZ: *Nimurta - Tukulti - Assur Zamanına Ait İdarî Belgeler.*
- 8 - BEKİR SITKI BAYKAL — ADNAN ERZİ: *Kırıklı Hafız Hüsam ve Dizfulî Münşeati.*

ULUSLARARASI KONGRELER VE TOPLANTILAR

Genel Kurul'un 29 nisan 1972'de verdiği kararlara göre bu yıl uluslararası iki kongre ile üç toplantıya ve masrafları davet eden kurumlarca verilen bir konferans ile bir törene katılmış bulunuyoruz.

§ 5 - 10 temmuz 1972'de Sofya'da toplanan Uluslararası I. Trakoloji Kongresine üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel ile Prof. Dr. Afif Erzen katıldılar. Arkadaşlarımızın verdikleri raporlara göre Uluslararası Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Kurumunun himayesi altında Bulgar Trakoloji Ulusal Komitesi tarafından organize edilen kongre, 5 - 8 temmuz 1972'de Sofya'da toplanmış, 9 - 10 temmuz tarihlerinde de Güney Bulgaristan'da bir gezi düzenlenmiştir. Kongre delegelerinin büyük çoğunluğunu Bulgarlar teşkil etmişse de Batı ve Doğu Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Amerika, İngiltere, Yunanistan, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya ve Yugoslavya'dan 230 kadar delege katılmış, Türkiye'yi

Kurum adına üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel ile Prof. Dr. Afif Erzen, Ankara Üniversitesi adına da Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal -masrafları Kongrece karşılanmak suretiyle- temsil etmişlerdir. Kongreye 130 kadar bildiri sunulmuştur. Kongrenin açılışında Türk heyeti adına Prof. Mansel bir konuşma yaparak kongreye başarılar dilediği gibi, 7 temmuzda arkeoloji seksiyonunda Gebze yöresindeki Kutluca köyü mezarlığında Kurumumuz adına yapılan kazıda meydana çıkarılan kubbeli mezar hakkında bir bildiri sunmuştur. Sayın Mansel'in kongre hakkındaki raporu 144 sayılı Belleten'in "Haberler" bölümünde yayımlanmıştır.

§ 10 - 16 eylül 1972'de Oxford'da toplanan Uluslararası VI. İran Arkeolojisi ve Sanatı Kongresine üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal katılarak kongreye "Eski İran Sanatının Kronolojisi" konulu bir bildiri sunmuştur. Arkadaşımız, Kuruma verdiği raporda 1959'da başlayıp her dört yılda bir toplanan Türk Sanatı Kongrelerine bugüne kadar yeterince önem verilmediğini, İran Sanatı Kongresinden yararlanarak eksiklerimizin giderilmesi gerektiğini yazmakta, İranlıların bu kongreye büyük önem verdiklerini, İranlı olmayan bir çok delegelere İran Havayollarının parasız gidiş-dönüş bileti sağladığını, birçoklarının oturma ücretlerinin de İran Hükümeti tarafından karşılandığını, böylece kongreyi her bakımdan desteklediklerini belirtmiştir.

Toplantılara gelince:

§ Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Akademiler Birliğinin 12 - 17 haziran 1972'de Brüksel'de yaptığı 46'ncı Genel Kurul toplantısına Asbaşkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal katılmıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre, Birliğe 23 ülke dahil bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, İspanya, Birleşik Amerika, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Japonya, Norveç, Hollanda, Polonya, Romanya, İsveç, İsviçre, Çekoslovakya, Türkiye ve Yugoslavya'dır.

Genel Kurulun açılış konuşmasında Birlik Başkanı, Türkiye'nin Birliğe katılımını sevinçle karşıladıklarını, bu katılımın coğrafya bakımından olduğu kadar bilimsel bakımdan da çalışmalarını genişletmiş olacağını belirtmiştir. Prof. Karal buna teşekkür etmiş ve bu, delegelerin tezahürleriyle karşılanmıştır. Arkadaşımız, Genel Kurulun çeşitli komisyonlarına katılmış, İslâm Etütleri Komisyonunda görüşme konusu edilen *İslâm Ansiklopedisi'nin* Türkiye yayını hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca çalışmalarına Kurumumuzun da katıldığı Tabula Imperii Romani Komisyonunda da bu çalışmalara devam edeceğimizi ifade etmiştir.

§ Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Tarihî Bilimler Komitesinin 18 - 25 temmuz 1972'de Yugoslavya'nın Hercek - Novi kentinde yaptığı Kurul toplantısına Asbaşkanımız Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal katılmıştır. Öteki delegemiz Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, son anda rahatsızlandığı için yola çıkamamıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre, bu toplantıda Genel Sekteter ve Sayman raporlarından sonra Etiyopya ile Uluslararası Askerî Tarih Teşkilatının komiteye üye olmaları kabul edilmiş ve daha sonra 1975'te San Fransisko'da toplanacak XIV. Tarihî Bilimler Kongresinin hazırlıkları ele almıştır. Kongreye sunulmak üzere gönderilen konular arasında bizim önerdiğimiz "Reform Karşısında Osmanlı Siyaseti" konulu raporun kongre gündemine alınması kabul edilmiştir.

§ UNESCO'nun desteğiyle 26 Eylül - 5 Ekim 1972 tarihleri arasında Türkmenistan'ın Aşkabad şehrinde "19 ve 20'nci yüzyıllarda Orta Asya Memleketlerinin Sosyal ve Kültürel Gelişmeleri" konusunda düzenlenen Uluslararası Konferansa Asbaşkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Kurumumuz adına katılmıştır. Bu gezinin yol parası UNESCO'ca, Türkmenistan'daki oturma harcamaları da Türkmenistan Cumhuriyetince karşılanmıştır.

Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre:

Konferansa çeşitli memleketlerden 200 kadar delege katılmış, 75'i Sovyetler Cumhuriyetinden, 25'i de Sovyetler dışından olmak üzere 100 bildiri sunulmuştur.

Çalışmalar üç esas konu üzerinde olmuştur.

- 1 - Tarihsel ve Sosyal gelişme,
- 2 - Edebiyat ve Sanat alanında gelişme,
- 3 - Sosyal ve Kültürel gelişme ile ilgili genel konular.

Konferansa Sovyetler dışında sunulan bildirilerin üç tanesi Türkiye delegelerine ait bulunmaktadır.

Konferansta Kurumumuzu temsil eden Asbaşkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal genel toplantıda Başkanlık Divanının daveti üzerine Türkiye delegeleri adına konferansın genel bir değerlendirmesini yapmıştır. Arkadaşımız bu konuşmasında son zamanlara kadar yaygın olan Orta Asya milletlerinin uygarlık yeteneğinden yoksun olduğu hakkındaki yanlış görüşün Atatürk tarafından şiddetle reddedildiğini ve bu görüşün yanlışlığını meydana çıkarmak için Türk Tarih ve Dil Kurumlarını kurduğunu, Türkmenistan'da gördüklerinin Atatürk'ü doğruladığını söyleyerek UNESCO'nun amacını teşkil eden insanî düşüncelerin İkinci Dünya Savaşından önce Atatürk tarafından ortaya atılmış olduğunu belirtmiştir.

Arkadaşımız, Orta Asya ile ilgili her çeşit çalışmaların düzenlenmesi, Orta Asya tarihinin yeniden yazılması için ortaya atılan öneri ile Kurumumuzun ilgilenmesi gerektiğini raporunda önemle belirtmektedir.

§ Merkezi Münih'te bulunan Güneydoğu Avrupa Kurumunun 14 - 15 Aralık 1972'de yapılan yirminci kuruluş yılı kutlama törenlerine, bütün masraflar Güneydoğu Avrupa Kurumunca karşılanmak üzere davet edilmiş olduğumuzdan, Yönetim Kurulumuz, Asbaşkanımız Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'ın bu törenlerde Kurumumuzu temsil etmesini uygun bulmuştur. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre Bad Godesberg'de düzenlenen töreni Dr. Althammer açarak Kurumun kuruluş nedenlerini anlatmıştır. Kurumun amacı bilim ve kültür alanlarında işbirliği yapmaktır. Açılış töreninden sonra Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı Kültür Dairesi Başkanı Dr. Arnold, Federal Almanya ile Güneydoğu Avrupa arasındaki kültür ilişkileri konusunda bir konuşma yapmış ve burada Türkiye ile kültürel alanda işbirliğinin iyi bir yolda yürütüldüğünü söylemiştir. İkinci gün de bilimsel nitelikte iki konferans verilmiştir. Bunlardan biri, Büyükelçi Peter Hermes tarafından Federal Almanya'nın Güneydoğu Avrupa devletleri ile iktisadî ilişkisi; ikincisi, Alman Araştırma Birliği Başkanı Dr. Julius Speer tarafından bilimin evrenselliği konusunda olmuştur.

Kurum Yöneticileri, Kurumumuza büyük itibar göstermişler ve gerek ilmi toplantılarda, gerekse müşterek yemeklerde temsilcimize şeref yeri vermişlerdir.

§ Uluslararası Oryantalistler Birliğine bağlı Türk Etütleri Konseyi "Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Etütleri Komitesi" nin 19 - 23 Eylül 1972 tarihleri arasında Bursa'da yaptığı toplantıya Kurumumuz adına üyelerimizden Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan ile Prof. Dr. Şerafettin Turan katılmışlardır. Bu toplantıya Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Macaristan'dan alı bilim adamı ile Türkiye'den üyelerimiz dışında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinden iki profesör katılmıştır. Arkadaşlarımızın verdikleri rapora göre: Toplantıda Osmanlı öncesi ve Osmanlı dönemi tarihi üzerindeki araştırmaların Yakın Doğu, Balkanlar ve Orta Avrupa milletleriyle diğer Avrupa milletleri ve Akdeniz memleketleri tarihleri için taşıdığı önem üzerinde durulmuş, bu alandaki çalışmaları, modern tarih biliminin anlayış ve yöntemleri ile uluslararası işbirliği çerçevesi içinde planlı ve ekip halindeki çalışmalarla geliştirmek fikri öne sürülmüştür. Toplantıda verilen kararları şöyle özetleyebiliriz:

1 - Prof. Mantran tarafından hazırlanan 24 maddelik komite tüzüğü kabul edilmiştir.

2 - İlk Genel Kurula kadar beş kişilik bir Yönetim Kurulu seçilmiştir. Bunlar şunlardır:

Başkan : Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan

Başkan Yardımcısı : Prof. Dr. Alessio Bonbaci

Genel Sekreter : Prof. Dr. Melikoff

Genel Sekreter Yardımcısı : Prof. Dr. Robert Mantran

Sayman Üye : Doç. Dr. Barbara Fleming

3 - İlk Sempozyum 1974'te İtalya'da yapılacaktır. Sempozyumun ana teması "Osmanlı öncesi ve Osmanlı dönemi kaynaklarının durumu, bunların değerlendirilmesi ve yayın usullerinin saptanması ile yayına hazırlanması" olacaktır.

4 - Osmanlı öncesi ve Osmanlı dönemi kaynaklarının bir envanterinin yapılması ve bu devirlere ait çeşitli projelerin desteklenmesi uygun görülmüştür.

5 - Osmanlı öncesi ve Osmanlı dönemi uygarlık tarihi için Prof. Bernard Lewis'in başkanlığındaki bir ekip tarafından bir program hazırlanması kararlaştırılmıştır.

ULUSLARARASI X. KLASİK ARKEOLOJİ KONGRESİ

23 - 30 Eylül 1973 tarihleri arasında Ankara ve İzmir'de toplanacak olan "Uluslararası X. Klasik Arkeoloji Kongresi"nin Eskişehir Kolumuzca düzenlenmesi ve ilk harcamalar için Kurum bütçesinden 70 bin liralık bir yardım yapılması geçen yılki olağan Genel Kurulumuzca kararlaştırılmıştı. Cumhuriyetimizin 50. yıldönümüne rastlaması bakımından ayrı bir önem kazanan kongrenin başkanı Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'dir. Hazırlık çalışmaları kongre genel sekreteri Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal tarafından ve hükümetin de yardımlarıyla yürütülmektedir.

KONFERANSLAR

Atatürk Yıllık Konferanslarının XI. serisi bu yıl 8 Aralık 1972'den başlamak ve 29 Haziran 1973'te bitmek üzere 17 konferansla düzenlenmiştir. Konferansların listesini aşağıda sunuyoruz:

- 8 Aralık 1972 Cuma: Cihat Akçakayalıoğlu: *Atatürkçülük ve Atatürk Devrimi*.
- 22 Aralık 1972 Cuma: Doç. Dr. Halil Sahillioğlu: *XVII. Yüzyıl Bitiminde Osmanlı Para Tarihinde Bir Enflasyon Denemesi*.
- 5 Ocak 1972 Cuma: Prof. Dr. Bernard Lewis: *The Origins of the Turkish Republic; Trends and Ideas which prepared the way (Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşunu Hazırlayan Düşünce Akımları)*.
- 19 Ocak 1973 Cuma: Prof. Dr. Adnan Erzi: *Atatürk, Layiklik ve Türkiye'de Din*.
- 2 Şubat 1973 Cuma: Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ: *Osmanlı İmparatorluğunun Genişleme Sebepleri*.
- 16 Şubat 1973 Cuma: Prof. Dr. Doğan Kuban: *Osmanlı Sanatında Anadolu - Türk Kültür Yorumu*.
- 2 Mart 1973 Cuma: Prof. Dr. Fûruzan Kınal: *Çivi yazı Ekonomisinde Balık ve Balıkçılık*.
- 16 Mart 1973 Cuma: Prof. Dr. Mebrure Tosun: *Sumer, Babil ve Assurlularda Hukuk, Kanun ve Adalet Kavramları ve Bunlarla İlgili Terimler*.
- 30 Mart 1973 Cuma: Prof. Dr. Joseph Ackermann: *İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türk-Alman İlişkileri*.
- 13 Nisan 1973 Cuma: Azade Aker: *Yüzyıllar Boyunca Mezar Yazıtlarında Süslemelerimiz*.
- 27 Nisan 1973 Cuma: Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel: *Perge'de Son Kazılar ve Araştırmalar*.
- 4 Mayıs 1973 Cuma: Prof. Dr. Kemal Balkan: *Sumer-Babil Edebiyatından Örnekler*.
- 11 Mayıs 1973 Cuma: Prof. Dr. Bahadır Alkım: *Bazı Motiflerin Hitit Sanatına Geçiş Üzerinde Düşünceler*.
- 25 Mayıs 1973 Cuma: Prof. Dr. Afif Erzen: *İlkçağ Tarihi ve Atatürk*.
- 1 Haziran 1973 Cuma: Doç. Dr. Abdurrahman Çaycı: *Atatürk'ün Uygarlık Anlayışı*.
- 15 Haziran 1973 Cuma: Hıfzırrahman Raşit Öymen: *Atatürk'ün Eğitimle İlişkileri ve Türk Eğitimi Üzerine Etkisi*.
- 29 Haziran 1973 Cuma: Uğur Derman: *Ressam Ali Rıza Bey'in İstanbul'u*.

Bunlardan başka 5 Mayıs 1972'de İngiliz Arkeoloji Enstitüsünün Ankara eski Direktörü Prof. Seton Lloyd "Anadolu Arkeolojisine İngilizlerin Son 25 Yıllık Katkısı" konusunda Kurumumuzda bir konferans verdiği gibi, Atatürk'ün 34'üncü ölüm yıldönümü dolayısıyla Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Halkevleri Genel Merkeziyle birlikte 10 Kasım 1972'de yine Kurumumuzda bir anma toplantısı düzenlenmiş ve bu toplantıda Kurumumuz adına Genel Müdürümüz Uluğ İğdemir, Halkevleri adına Genel Başkan Senatör Kadri Kaplan, Türk Dil Kurumu adına da Ozan Dr. Ceyhun Atuf Kansu birer konuşma yapmışlardır.

ALPARSLAN'IN 900'ÜNCÜ ÖLÜM YILDÖNÜMÜ ANMA TOPLANTISI

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın 900. ölüm yıldönümü dolayısıyla 25 kasım 1972'de Kurumumuzda bir anma toplantısı düzenlenmiş, toplantıyı Kurum Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu bir konuşma ile açtıktan sonra üyelerimizden Prof. Dr. Fikret Işıltan "Selçuklu Fetih Hareketleri ve Alparslan Devrinde Anadolu ve Bizans'ın Durumu", Prof. Şehabettin Tekindağ "Alparslan Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu" konularında birer konferans vermişlerdir.

SERGİLER

1972 kitap yılı dolayısıyla nisan 1972 içinde Kurumumuzda Kurum yayınları sergilenmiş ve % 50 indirimli kitap satılmıştır. 1972 İzmir Fuarında da kitaplarımız sergilenmiş, ancak satış yapılmamıştır.

Fransa'nın Strazburg şehrinde 1972 mayıs'ında açılan kitap sergisine istek üzerine baskı sanatı bakımından değeri olan eserlerimiz gönderilmiştir.

30 AĞUSTOS ZAFERİNİN 50'NCİ YILDÖNÜMÜ SERGİSİ

30 Ağustos 1922 Başkumandan Meydan Savaşının 50'nci yıldönümü dolayısıyla Kurumumuzun giriş holünde kitap, resim, harita ve krokilerle düzenlenen sergimiz büyük rağbet görmüştür. 31 kasım 1972 tarihine kadar devam eden sergiyi ilk ve ortaokullar gruplar halinde ziyaret etmişler, birçok öğretmenler bu münasebetle öğrencilere ödevler verdiğinden ödev alan öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış, not almalarına yardım edilmiştir. Bu serginin katalogu basılmıştır.

30 Ağustosta Dumlupınar'da yapılan törenlere kurumumuz adına Ankara Üniversitesi Rektörü ve üyemiz Prof. Dr. Tahsin Özgüç'le üyemiz Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Şerafettin Turan katıldılar.

GEÇEN YIL SEÇİLEN MUHABİR ÜYEMİZİN GENEL KURULA TAKDİM TÖRENİ

Genel Kurulumuzun 14 nisan 1971 tarihli toplantısında Kurulumuzun Muhabir Üyeliğine seçilen Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü doçentlerinden Dr. Berin Yurdadoğ, 29 nisan 1972'deki olağan Genel Kurulumuza törenle takdim edilmiş ve Dr. Yurdadoğ'a üyelik beratı verilmiştir.

CUMHURİYETİN 50'NCİ YILDÖNÜMÜ ÇALIŞMALARI

29 Ekim 1973'te kutlayacağımız Cumhuriyetimizin 50. yıldönümü için Kurulumuzun tasarladığı çalışmalar şunlardır:

- I. Ekim ayı içinde kurtuluş savaşımızı ve Cumhuriyet devrinde yapılanları konu alan ve 10 bildiriden oluşan bir seminer düzenlenmesi.
- II. Aynı konuda öğretici nitelikte bir sergi hazırlanması.
- III. Belleten'in ekim 1973 sayısının Cumhuriyetimizin 50. yılına ayrılması.
- IV. Çeşitli yayınlar yapılması.

Bu yayınlar şöyle saptanmıştır:

- 1 - PROF. DR. AFET İNAN: *Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin Birinci Sanayi Planı* (basılmıştır).
- 2 - ORD. PROF. ÖMER LÜTFİ BARKAN: *Süleymaniye Cami ve İmaretini İnşaatına Ait Muhasebe Defterleri, Ferman ve Kayıtlar* (Birinci cildi basılmıştır).
- 3 - BİLÂL ŞİMŞİR : İngiliz Belgelerinde Atatürk (basılmaktadır).
- 4 - ŞÜKRÜ TEZER: *Atatürk'ün Hatıra Defteri* (basılmıştır).
- 5 - ULUĞ İĞDEMİR: *Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları* (basılmıştır).
- 6 - *Resim ve Belgelerle Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi* (basılmıştır).
- 7 - NAIL MORALI: *Mütarekede İzmir Olayları* (basılmaktadır).
- 8 - PROF. DR. AFET İNAN: *İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1936* (basılmaktadır).
- 9 - DR. SALÂHI SONYEL: *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika* (basılmaktadır).
- 10 - ORD. PROF. HİKMET BAYUR: *Türkiye Devletinin Dış Politikası* (basılmaktadır).
- 11 - PROF. DR. ADNAN ERZİ: *1923 - 1973 Yılları Arasında Türk ve Türkiye Tarih ve Kültürü Araştırmaları Bibliyografyası* (basılmaktadır).
- 12 - PROF. DR. AFET İNAN: *Cumhuriyet Tarihi* (hazırlanmaktadır).
- 13 - PROF. DR. AFET İNAN: *Mustafa Kemal Atatürk'ün Mektup ve Telgrafları* (hazırlanmaktadır).
- 14 - ORD. PROF. ENVER ZİYA KARAL: *Cumhuriyetin Kuruluşu* (hazırlanmaktadır).
- 15 - ORD. PROF. HİKMET BAYUR: *Türklüğün Yirminci Yüzyılda Dünya Siyasetine Etkisi* (baskıya hazırdır).
- 16 - *Atatürk'ün Buyruğu üzerine Cumhuriyet Devrinde Yapılan Kazılar* (hazırlanmaktadır).
- 17 - DR. HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY: *Türkiye Cumhuriyeti ve Osmanlı Devleti Çağları Kazılar Tarihi* (hazırlanmaktadır).
- 18 - ULUĞ İĞDEMİR: *Heyeti Temsiliye Tutanakları* (hazırlanmaktadır).
- 19 - ULUĞ İĞDEMİR: *Cumhuriyetin 50. yılında Türk Tarih Kurumu* (hazırlanmaktadır).

Bunlardan başka Millî Eğitim Bakanlığının isteği üzerine Cumhuriyetin 50. yıldönümü törenlerinde kullanılmak üzere Atatürk'e ait güzel sözlerden 24 tanesi derlenerek Bakanlığa sunulmuştur.

ENVER PAŞA'NIN ARŞİVİ

Osmanlı ordularının son Başkomutan Vekili Enver Paşa'nın özel arşivini kızı Mahpeyker Enver kendisi ve kardeşleri adına Kurumumuza bağışlamıştır. Büyük bir sandığı dolduran ve gerek Osmanlı Devletinin son yıllarına, gerekse Enver Paşa'nın özel yaşamına ışık tutacak olan bu bağıştan dolayı Sayın Mahpeyker Enver'e huzurunuzda teşekkürlerimizi tekrarlarız.

ÇEŞİTLİ KONULAR

§ Yeni bir binada tekrar çalışmalarına başlamış olan Kıbrıs Türk Tarih Kurumuna, istek üzerine, beş tane Türk Bayrağı ile Kurum yayınları gönderilmiş, Kurumumuzla temas arzusu gösteren Kurum Başkanı ile üyelere birisi Ankara'ya çağrılarak ağırlanmıştır.

§ Kerkük Türklerinin Kurum yayınlarından istemeleri üzerine kendilerine bazı eserler parasız olarak gönderilmiştir.

§ Halkevleri Genel Başkanlığının Atatürk ve Atatürk ilkeleri üzerine hazırlayarak bastırma imkânını bulamadığı üç eseri, Kurumumuzca bastırılarak armağan edilmiştir.

§ Anıtkabir Derneği Başkanlığınca hazırlatılan *Anıtkabir Klavuzu* adlı kitap Kurumumuzca 10.000 nüsha olarak bastırılmaktadır.

§ Bakanlıklarla çeşitli kuruluşların ve özel kişilerin tarih ve arkeoloji ile ilgili soruları cevaplandırılmış, gerekli bibliyografyalar bildirilmiş, köy kitaplıklarına da kitap yardımı yapılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE KURUMUMUZ HAKKINDA VERİLEN ÖNERGELER

Erzurum Milletvekili Cevat Önder, 28 kasım 1972'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına; Başbakan, Maliye, İçişleri, Milli Eğitim, Ticaret, Sanayi ve Teknoloji Bakanları tarafından sözlü olarak cevaplandırılmak üzere bir sözlü soru önergesi ile ayrıca Meclis araştırması yapılması hakkında bir önerge vermiştir. Basından ve radyodan öğrendiğimiz bu önerge konusu Genel Kurulumuzun 2 aralık 1972'de yaptığı olağanüstü toplantıda görüşülmüş ve aşağıdaki bildirin Anadolu Ajansı yolu ile basına verilmesi kararlaştırılmıştır:

"Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu, Kolların sonbahar toplantıları vesilesiyle, 2 aralık 1972 cumartesi günü yaptığı toplantıda, Erzurum Milletvekili Sayın Cevat Önder'in 28 kasım 1972'de Millet Meclisi Başkanlığına vermiş olup, kopyaları basına ve T R T'ye de gönderilen ve Kurumumuzun çalışmaları hakkında Meclis araştırması yapılmasını isteyen önergesi üzerinde durulmuştur.

Türk Tarih Kurumunun kurucusu Büyük Atatürk'ün 1935 yılında Kurum'a verdiği çalışma programını büyük bir içtenlikle gerçekleştirmeğe çalışan ve önemli bir kısmını gerçekleştiren Kurumun o tarihten bu yana yaptığı işlerle, yapmayı planladığı çalışmaları açıklama fırsatı verecek olan bu önerge Genel Kurulca memnurlukla karşılanmıştır".

ATATÜRK VE YENİ TÜRKİYE ARAŞTIRMA MERKEZİ'NİN 1972 YILI ÇALIŞMALARI

a — İşlemi tamamlanarak sınıflandırılan ve dosyalara giren kupür sayısı 37.463'tür. Eski harfli dönemi de içeren, yeni satın alınmış ve bağışlanmış kupürler, henüz işlemi tamamlanmadığından bu sayının dışındadır. Gazetelerden derlenmiş tefrika sayısı 395'tir.

b — Temize çekilmiş fiş sayısı 43.793'tür.

Cumhuriyet gazetesinin taranması ve bu gazetenin çıkmaya başlamasından önceki dönemin Vakit gazetesinden telâfi edilmesinden sonra, Hâkimiyeti Milliye-Ulus gazetesinin taranmasına başlanmıştır. Temize çekilmemiş fişler yukarıdaki sayının dışındadır.

c) Konularımızla ilgili olarak yeni yayımlanan kitapların satın alınması ve eskiden yayımlanmış olanların aratılması işi sürdürülmektedir.

ç) Gerekli dizinler düzenleme işi de sürdürülmektedir. Son olarak, Atatürk'ün gezilerini saptayan bir kronoloji hazırlanmıştır.

d) Kupürleri dizinleme işi sürdürülmektedir. Son olarak biyografya bölümünün dizini hazırlanmıştır.

e) Merkez Dökümantasyon bürosunda bir küçük elkitaplığı meydana getirilmektedir. Bu arada belli günlere ait süreli yayınların derlenmesi de sürdürülmektedir.

f) Şimdilik Merkez üyelerine bildiri niteliğinde bir bibliyografya deneme bülteni aylık olarak hazırlanmaktadır.

KİTAPLIK ÇALIŞMALARI

Sağlanan kitaplar : Bu yıl içinde 1085'i satın alınmak, 962'si armağan ve değişim olmak üzere kitaplığımıza 2047 kitap gelmiş ve kayıtlara geçirilmiştir.

Ayrıca 251'i satın alma, 1934'ü armağan ve değişim yoluyla toplam olarak kitaplığımıza 2185 süreli yayından başka 1438'i satın alma ve 751'i değişim ve armağandan gelen 2189 günlük gazetenin de gerekli kayıt ve tanzim işleri yapılmıştır.

Bu arada satın aldığımız 36 yazma kaydolmuş, 9 fotokopi, 9 mikrofilm, 17 harita için de gerekli işlem bitirilmiştir. Bu yıl McGraw Hill firmasının hazırlamış olduğu "Atatürk, Modern Türkiye'nin Babası" adlı film satın alınmıştır.

Kataloglama : Bu yıl 1770 kitabın ve 173 makalenin fişleri yazılmıştır.

Önceki yıllarda bağışlandığını bildirdiğimiz Haluk Camil Tanju kitaplarının fişlenmesi bitirilmiştir.

Osman Ferit Sağlam'ın bağışı ile gelmiş olan fotoğraf koleksiyonu tespit edilmiş ve fişlenmiştir.

Kitap deposu : 1972 yılı sonunda kitap varlığımız 60.756 adede ulaşmış, süreli yayınlarla birlikte cilt sayısı 100.000'i bulmuştur.

Cilt işi : 1972 yılı içinde toplam olarak 285 kitap ve periyodik ciltlenmiştir.

İare : Bu yıl tuttuğumuz kayıtlara göre ortalama ayda 1599 adet olmak üzere toplam olarak 19.189 kitap, dergi ve gazete iare olunmuştur.

Yazılı ve sözlü olarak gelen çok sayıdaki referans soruları da cevaplandırılmıştır.

Değişim : Dış memleketlerle yapmakta olduğumuz yayın değişimi 238 bilimsel kurum ve bilim adamı ile devamlı ve 33'ü özel olarak devam etmektedir.

Bedelsiz yayın dağıtımı : Bu yıl çıkan kurum yayınları (20 eser, 4 Belleten ve 1 adet Belgeler) Türkiye dahilinde asli, şeref ve muhabir üyelerimizden başka 69 şahıs ve 55 kurum, müze ve kitaplığa bedelsiz dağıtılmıştır.

Kitaplık Komisyonu : İhtiyaç duydukça toplanan komisyonumuz kitaplıkla ilgili çeşitli işleri görüşmüştür.

KAZILAR

Eskiçağ Kolunca verilen kararlara uyularak bu yıl da Alacahöyük, Perge, Kültepe, Altıntepe, Konya Karahöyüğü, Bayraklı, İslâhiye, Van-Çavuştepe, Acemhöyük kazılarına devam edilmiş, Prof. Dr. Bahadır Alkım başkanlığındaki İslâhiye

bölgesi kazı heyeti, Samsun dolaylarında araştırmalar yapmış, Acahöyük Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Nimet Özgüç, Niğde'nin Tepebağlar höyüğünde yeni bir kazıya başlamıştır.

Devlet Bakanlığı Kültür Müsteşarlığı bu yıl da kazılarımıza para ve eleman vermek suretiyle yardımlarına devam etmiştir. Bakanlığın bu yakın ilgisine huzurunuzda şükranlarımızı tekrarlarız.

Bu yılki kazılar hakkında heyet başkanlarından aldığımız raporları olduğu gibi sunuyoruz:

1 — *Alacahöyük Kazısı 1972 Çalışmaları*

5 Eylül 1972'den 20 Ekim 1972 gününe kadar sürdürülen çalışmalarda kazı heyeti:

Başkan Dr. Hâmit Zübeyr Koşay olmak üzere, Arkeolog Mahmut Akok, Ankara Arkeoloji Müzesi Asistanı Doğu Mermerci (arkeolog), Ankara Arkeoloji Müzesi hesap uzmanı Ahmet Bekçi ve Restoratör Süleyman Yalçın'dan ibaretti*.

Anadolu'nun ve Türkiye'nin arkeolojisi ile tarihine, buluntularıyla geniş ve önemli katkıda bulunan Alacahöyük'ün kazı yerinde, bugüne kadar yapılan kazılarla açılan kısımlar, henüz kazılmamış kısımlara oranla % 50 kadardır. Höyük'te daha geniş ölçüde kazılmamış olanlar bulunmaktadır.

Bugüne kadar önemli buluntularıyla, verimli belgeleriyle tarih ve arkeolojiye ışık olmuş bu yerde kazıların devamında heyetimiz fayda ümit etmektedir.

Kazı heyetimiz gelecek yıllara ait çalışma programında, Höyük'te kazılmamış alanları hedef almış bulunmaktadır. Yeni mevsimlerde, yeni baştan yapılacak araştırmalarla, Anadolu'muzun arkeolojik varlığına yeni yeni buluntularla kazançlar sağlama düşünülmektedir.

Alacahöyük'te 1972 yılı mevsiminde başlıca üç kısımda araştırmalara devam olunmuştur. Şöyle ki:

1 — *Büyük Hitit İmparatorluk çağı şehir tahkimatına ait olan Sifenekli kapı önünde yapılan kazı ve araştırmalar.*

2 — *Büyük Hitit İmparatorluk çağı şehir tahkimatının Batı yönünü tutan Poternli kapı restorasyon ve çevresinde yapılan kazılar.*

3 — *Höyüğün orta kısmında ve Hitit çağı küçük mabet-saray binası yakınında yapılan kazılar.*

Kazı ve arkeolojik araştırmalarla birlikte, Höyük'te bugüne kadar açığa çıkarılmış olan, yayım yoluyla bilim dünyasına tanıtılan ve yerinde bırakılan mimari kalıntıları restore ederek kalıcı duruma getirme işi de yürütülmektedir.

Alacahöyük'ün kazı alanlarının korunması için, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünce, Höyük çevresinde istisnalar yapılmıştır. Bu alan ve bahçelerin eski eser sahasına bağlanmaları, parklar ve sirkülasyon alanları şeklinde tanzimleri de heyetimiz tarafından yürütülmektedir.

* Kazı Heyeti Başkanı Dr. Hâmit Koşay'ın Keban bölgesinde ayrı bir kazı ile meşgul olması nedeni ile, Alacahöyük'ün bu mevsim çalışmalarını, kazı başkanı vekili olarak, Arkeolog Mahmut Akok yürütmüştür.

a — *Sifenksli kapı ve çevresinde yapılan çalışmalar*

Sifenksli kapı güneyindeki geniş alanlar istimlâk yoluyla höyüğe katıldığından, burada yapılacak tanzim ile birlikte, şüpheli görülen kısımların rahatça araştırılması imkânı da belirmişti. 1935 ve ondan önceki hafirler, arazinin sahiplerinin müsaadesi ölçüsünde dar koşullar içinde araştırmalarda bulunup durumu gereği gibi aydınlatamamışlardı.

Heyetimiz ilk iş olarak toprak tesviyesi yapılacak olan Sifenksli kapı burçları dibinde kazılar yaparak araştırmalarda bulundu. Buradaki köyün eski yunağının temelleri açıldı. Duvar arasına konulmuş iki kabartmalı ortostat bloku keşfedildi.

Bloklardan biri üzerinde sola doğru yürüyen iki şahıs figürünün ayak ve etek kalıntıları bulunuyordu. Bu blok Sifenksli kapı sağ taraf burcunun seremoniye iştirak eden öteki kabartma figürlerine tamamen benzemekle, aynı sırayı tamamlayacak bir parça gibi durmaktadır.

Bu bloklardan ikincisi üzerinde bir domuz tasvirinin sırt kısmını gösterir kabartma vardır. Bu da, çevrede evvelce bulunmuş av sahnelerini gösterir blokları tutmaktadır. Kabartmasının alt tarafı bozuktur.

Sifenksli kapının önüne düşen alanda eski bahçe sınırlarına dizilmiş toprak yüzünde görülen ve görülmeyen ve ortostat mahiyetindeki taşlar üzerinde de araştırmalar yapıldı. Bunlar arasında, yüzünde arslan kabartması bulunan bir parça ile birçok sayıda düzenli işlenmiş ve kale burçları örgülerine ait olması gereken bloklar bulundu.

Sifenksli kapı ve çevresi çalışmaları kazı sonucu, burada kurulu mimarî kuruluşun gerçek durumunu kesin açıklayacak mahiyettedir. Bugüne kadar elde edilmiş kabartmalı Hitit sanat eserlerinin de durum ve mahiyetleri tam gerçeği ile aydınlatılmıştır.

b — *Poternli kapı ve çevre çalışmaları*

Heyetimizin ikinci bir çalışma yeri de Höyük'ün batı tarafına düşen ve yine Hitit Büyük İmparatorluk şehri surlarından olan Poternli kapı buluntuları alanında olmuştur.

Alacahöyük'te ilk kazı günlerinden bu yana çeşitli araştırmalarla ortaya çıkarılmış olan Poternli kapı, dış etkilerle hayli dağılmalar göstermişti.

Bu kapı kalıntısı üzerinde de bir restorasyon çalışması yapılarak, kalıcı duruma getirildi:

Restorasyon yoluyla yaşatılması düşünülen kısım, kapı yapı kompleksinin bir burcuna ait temel duvarlardır. Bunlar, sandık biçimli kalın duvarlı bir çatki halindedirler.

Poternli kapı altında bulunan yeraltı yolu (geçit) üzerinde de öteden beri çeşitli çalışmalar yapılmış ise de kesin mahiyetini aydınlatıcı, daha geniş çalışmalara imkân bulunmamıştı.

Bu kez kazı heyetimiz, bu konunun kesin aydınlatılmasına da karar vererek tarihi şehrin iç kısmına düşen ve potern'i iç şehre bağlayan bölümünde bir araştırma yapmaya başladı.

Kazılara arkeolojinin sistem ve metotları çevresinde devam edilmektedir. İlk üst tabakalarda, Firig çağı mimari kalıntısı ile bazı kanal tesislerine rastlanmıştır. Bu çalışmaların ortaya çıkardığı bir gerçek Hitit çağının bir müdafaa tesisi olarak kurulan potern (yeraltı geçidi), Firig çağında pis su kanalı olarak kullanılmıştır. Etraf ve ev alanlarından gelen sular, yer yer bağlantılarla buraya verilmişlerdir.

Potern çevresinde başlayan kazılarla, yeraltı geçidi olan bu tesisin, tarihi şehre bağlantısını keşfetmek, etraf ve iç kısmını tanzim etmek, kalıcı ve anlamlı duruma getirmektir. Araştırmalara, gelecek kazı mevsiminde de devam etmekle bu işi başarmağı düşünmekteyiz.

c — *Höyük'ün orta alanlarda küçük mabet - saray yakınlarında yapılan kazı*

Üçüncü bir kazı alanı da, Höyük'ün üzerinde, bugüne kadar kazılmamış alanlarda bulunan bir çalışma yeridir.

Bu kısımdaki ilk çalışmalara 1971 yılında başlamıştık. O seneki uğraşlarda Firig çağı mimari buluntuları tespit ederek öteki buluntuları da incelemiştik. Yeni mevsimde bu alanda temizlik ve derinleşmelere başlayarak Hitit Büyük İmparatorluk çağı tabakaları içine ulaştık. Bu kazı alanında küçük mabet-saray binasıyla komşu, aynı çağın yapılarını inceledikten sonra daha alt tabakalara inmek istemekteyiz.

Höyük'ün önemli, iskâna elverişli yeri olan bu sondaj alanından değerli verimleri bekleyerek, kazılara devamı gelecek yıllara bırakmış bulunuyoruz.

Alacahöyük'te kazıların devam etmesinin bugüne kadar olduğu gibi gelecek mevsimler için de verimli olacağına heyetimiz, geniş ümitlerle bakmaktadır.

Alacahöyük'ün gelecek mevsim kazı ve araştırmaları için çalışma programımız bütün ayrıntılarıyla hazırlanmıştır.

Alacahöyük kazısı, geçmişi ve geleceği ile Orta Anadolu'nun, arkeoloji için bir örnek istasyonu ve kalıcı, uzun ömürlü arkeoloji okulu olmağa hazırlanmaktadır.

Alacahöyük Kazı Heyeti Başkanı

DR. H. Z. KOŞAY

Arkeolog

MAHMUT AKOK

2 — *Perge Kazısı*

1972 Perge kazısı, hazırlık safhaları dışta kalmak üzere, 18 eylülünden 28 ekime kadar sürmüştür. Kazı heyeti, başkanlığım altında Prof. J. İnan (arkeolog), Prof. A. Pekman (arkeolog-tarihçi), asistan Dr. S. Onurkan (arkeolog), Asistan Halûk Abbasoğlu (arkeolog), Ülkü İzmirli (arkeolog-mimar), Akif Dâi (arkeolog - desinatör), A. Albek (arkeolog-fotoğraf uzmanı), Tül Eğilmez (arkeolog) ve arkeoloji öğrencilerinden Gülay Tigrel, Mehmet Armağan ve Ayşe Lapacı'dan teşekkül etmiştir.

Bu yıl şehrin Roma çağına ait alışveriş agorası ve Akropol eteğindeki anıtsal çeşme (nymphaeum) üzerinde çalışılmış ve iki yıldan beri devam eden araştırmaları esas itibarıyla tamamlamak mümkün olmuştur.

Agora'da kare meydanı dört taraftan çevrilen portikler, bunların gerisindeki dükkânlar ve meydanın iki ana eksenini üzerinde bulunan dört kapının araştırılmasına devam edilmiş, portikler tümüyle temizlenmiş, dükkânlardan bazıları zemine kadar kazılmış, bazıları ise açık bir plan verebilecek kadar meydana çıkarılmıştır.

Doğu portikinin solundaki dükkânların içinde, tuğla tonoz kalıntıları, fresk ve mozaik parçalarının gösterdiği gibi, muhtemelen iki katlı bir mekân vücutte getirilmiş, diğer bazı dükkânların kapıları örülmüş, agora'nın kuzeydoğu köşesinin ve ondan sonra gelen kuzey girişinin Bizanslılar zamanında yapılan tuğla inşaat ile bir hayli değişikliğe uğramış olduğu görülmüştür. Kuzey tarafında, bir kısmı agora'nın içine, bir kısmı ise agora'nın önünden geçen caddeye açılan dükkânların planları kesin olarak tesbit edilmiştir. Bundan başka geçen yıl temizlenmiş, Bizanslılar zamanında bir şapel haline getirilmiş olan kuzey girişi esaslı bir araştırmaya tabi tutulmuş, zeminindeki taş kaplama ve mozaik döşemenin dakik bir rölevesi yapılmıştır. Bu yıl güney portikinden başka batı portiki tümüyle meydana çıkarılmış, gerisindeki dükkânlar plan verebilecek kadar temizlenmiş, ana eksenindeki esas girişten başka portikin iki ucunda yine dikdörtgen mekânlar halinde girişler tesbit edilmiştir. Orta girişin kuzeyinde, başında imparator büstlerini kapsayan bir taç taşıdığından dolayı imparator kültü rahiplerinden olduğu anlaşılan ve ayakta duran sakallı bir portre heykeli, kol, ayak ve başı olmamakla beraber "sert üslup" dönemi bir Yunan heykelinin kopyası olduğundan dolayı önem taşıyan peplos giymiş bir kadın heykeli, kuzey girişinin içinde peplos giymiş bir kadın heykeli başıyla birlikte elde edilmiştir ki heykelin göğsünü kateden ve bir okdanlığa ait olduğu anlaşılan bir şeritten onun bir Artemis olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan başka bir çocuk heykeli ve diğer bazı heykel parçaları Pergelilerin agora'nın sütunlu caddeye bakan kısmına özel bir önem vermiş olduklarını açığa vurmaktadır.

Agora'nın tam ortasında bulunan yuvarlak bina (tholos) bu yıl kazılmıştır. Bina iki kademeli bir kaide üzerinde yer almaktadır. Dış çapı 13.40 m., iç çapı 10.40 m. olan binanın 1.5 m. kalınlıktaki duvarı çift taş halkadan meydana gelmektedir. Her halka dört yatay kesme taş tabakasından oluşmaktadır. Duvarın dışında ikisi yuvarlak, diğerleri dikdörtgen, üzerleri yarım kubbe ve kemerlerle örtülü 7 niş vardır. Sonradan açılmış olduğu anlaşılan batı kapısının yerinde bir niş kabulenecek olursak niş sayısının 8'i bulunduğu anlaşılır. Bugünkü yükseklik 2.40 m.'yi bulmaktadır. Bu kısmın toprak ve molozla dolu içerisi temizlendikten sonra taş duvarın önüne 0.70 m. kalınlık ve 1.52 m. yükseklikte özenle işlenmiş dairesel bir duvar yapıldığı ve onun üzerine tuğladan yapılmış basık bir kubbe oturtulduğu saptanmıştır. Kubbenin ortası iki taş kasnaktan meydana gelen bir sütunla desteklenmişti ve azami yüksekliği 2.95 m.'yi buluyordu Kubbeyi taşıyan duvarların önüne daha geç bir dönemde karşılıklı olarak 0.50 m. kalınlık ve 1.25 m. yükseklikte, tuğla ve moloz taşlarından özensiz olarak yapılmış ve içine künkler yerleştirilmiş birer duvar oturtulmuştur. Binanın zemini sıkıştırılmış sarı topraktan ibarettir. İçinde künkler görülmektedir.

Binanın içinde, tuğla kubbenin çökmesi üzerine zemine düşmüş olan Korint düzeninde bir sütun başlığı (agora portik başlıklarının aynıdır) bir kaide parçası, kaplama olarak kullanıldıkları anlaşılan ince üç fascia'lı arşitrav'lar, dış kesimli ve palmetlerle süslü kornişler (bunların dışları kavis şeklindedir) zikrolunabilir. Bunlardan başka alt kısımları çeşitli şekillerde işlenmiş akant yaprakları ve başka bitki motifleriyle süslü 10 tane konsol bilhassa dikkat çekicidir. Sayıları pek az olan bu mimari parçalarla tholos'un kesin bir terkiibini yapmak mümkün olmamakla beraber onun yüksek bir podium üzerinde 16 sütunlu (8 nişin eksenleri üzerinde ve

onların arasında birer sütun kabullenmek suretiyle) Korint düzeninde bir galeri kapsadığı ve konik ya da kubbe şeklinde bir çatı ile örtülü olduğu söylenebilir. Bizanslılar zamanında agora'nın doğu portiki ve dükkânlarında tuğla inşaat yapıldığı bir zamanda masif olması muhtemel bulunan podiumun içinin boşaltıldığı ve oraya açıldığı büyük bir ihtimalle ileri kubbeli bir mekân oturtulduğu, bu mekânın batısında ise bir kapı olduğu ileri sürülebilir. Bu mekânın ve iki tarafındaki künkli duvarların mahiyeti ise halen bilinmemektedir.

Üç yıldan beri kazdığımız bu tesis, meydana (area), kâh içe kâh dışa açılan portikli dükkânları (taberna) ve ortasında yer alan yuvarlak yapısı (tholus) ile tipik bir macellum'u, yani en çok besin maddelerinin satıldığı alışveriş agora'sını temsil etmektedir (bunlara dair bkz. Pauly-Wissowa: *Realencyclopædie der klass. Altertums-wissenschaft* XIV, 1, s. 129 vd.; Daremberg - Saglio: *Dictionnaire des Antiquités grecques et romaines* III, 2, s. 1458 vd.). Benzerlerine Anadolu'dan (meselâ Side, Sagalassos) başka İtalya'da (en tanınmışları Puteoli ve Pompei'de) rastlanmıştır. Yalnız İtalya'da tholus'lar alçak bir platform üzerinde yer almakta ve ortalarında bir havuz kapsamakta, bu yüzden macellum'un su ihtiyacını karşılayan profan binalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Perge'de ise, Side'de olduğu gibi, tholus her halde dinî bir karakter taşıyor ve macellum'un koruyucusu bir tanrının heykelini kapsıyordu.

Akropolün güney eteğinde bulunan ve 1970/71 yılları çalışmaları sonunda ön cephesi tümüyle meydana çıkarılmış bulunan anıtsal çeşmenin (nymphaeum) arka cephesinin temizlenmesi bu yıl kazılarımızın mihrak noktasını teşkil etmiştir. Bu tarafta zamanla teşekkül etmiş olan 6-7 m. yüksekliğindeki enkazı kaldırmak ve onun içinde bulunan tonlarca ağırlığındaki mimarî parçaları çıkarmak ancak İstanbul Üniversitesi Rektörü Sayın Nazım Terzioğlu'nun sağladığı bir vinç sayesinde olmuştur. Bu ameliye sonunda çeşmenin iki yanındaki kapılardan yukarıya doğru merdivenler çıktığı, anıtın arka tarafının mermerlerle kaplı olduğu, fakat önüne ayrıca bir sütun mimarisi oturtulmadığı, bu tarafta bulunan mimarî parçaların ön cephenin üst kısımlarına ait olduğu ve çeşme yıkılırken oraya düştüğü tesbit edilmiştir. Merdivenler ise, özensiz inşa tekniklerinden dolayı oldukça geç bir dönemde Bizanslılar tarafından yapılmışlardır. Çeşmeye su getiren, zemini ve yanları özenle işlenmiş yassı taş levhalardan ibaret bulunan ve üzeri aynı şekilde levhalarla örtülü olan kanal (genişliği 1.20 m.) Akropol'ün güney yamaçlarını izleyerek nymphaeum'un arkasında bir kavis teşkil etmek suretiyle dikey olarak çeşmeyle birleşiyor, bu son kısımda kalın taş payeler üzerinde oturuyor, bu bakımdan bir çeşit su köprüsü meydana getiriliyordu. Kanal Bizanslılar zamanında birçok onarımlar görmüş, çeşmenin hemen arkasında her iki tarafına (en çok doğuya) yerleştirilen künklerle zeminleri o dönemlerde bir hayli yükselmiş olduğu anlaşılan kapılardan geçirilerek suretiyle şehrin çeşitli mahallelerine sevk edilmiştir.

Bu kazı mevsiminde nymphaeum'un ön cephesi üzerinde de çalışılmış, bulunmuş yerleri ve seviyeleri teker teker saptanan mimarî parçalar sayesinde ön fasadın mimarisi hakkında kesin bir fikir edinmek mümkün olmuştur. Meselâ havuzun yanları ve ortasında duran dört paye üzerinde yükselen iki katlı sütun mimarisinin tek katlı olarak havuzun sağ ve sol köşelerindeki iki payenin üzerinde de uzandığı anlaşılmış, ayrıca yeni bulunan timpanon kabartmaları (Triton'lar) ve kalın akant yap-

rakları ya da bunların içinden fıskıran kadın figürleri ile bezenmiş akroter parçaları sayesinde üst kat aedicula'larını taçlandıran alınlıkların şekli ve bunların süslemeleri tesbit edilmiştir. Bundan başka kapılardan başlamak suretiyle içinde bir hayli künk kapsayan Bizans zemini kaldırılmış, Roma dönemi düzeyine inilmiş, havuzun önünde bulunan ve sütunlu caddenin ortasından güneye doğru uzanan su kanalı ve onun her iki tarafındaki cadde kesimi temizlenmiş, havuzda biriken suyun kademeli bir kaideden kanala aktarıldığı anlaşılmıştır. Önümüzdeki kazı mevsiminde bu caddeyi dört yol kavşağına kadar kazmayı ve kapsadığı anıtlarla birlikte gün ışığına çıkartmayı tasarlamış bulunuyoruz.

ORD. PROF. DR. ARİF MÜFİD MANSEL

3 — Kültepe Kazıları

Kurumumuz ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Kültepe kazılarına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığında 1971 yılındaki kazı heyeti tarafından devam olunmuştur. Bu sene esas kazılar Tepe'de yoğunlaşmıştır. Sitadelde iki ayrı yapı katı halinde görülen saraylar Karum'daki I b ve II katın çağdaşdır. Büyük ölçülere sahip sarayların her ikisi de şiddetli birer yangınla tahrip edilmişlerdir. Eski Saray, planı bakımından, Yeni Saraya benzetmekle beraber, ölçüsü, yapı malzemesi ve tekniği yönünden önemli ayrılıklar gösterir. Yeni Sarayın inşasından önce Eski Sarayın odaları doldurulmuş, enkaz, sağlam bir zemin temini nedeniyle pekleştirilmiştir. Her iki sarayda da, in-situ durumunda, çiyiyazılı tabletler, mühürler ve mühür baskıları keşfedildi.

Geç Sarayın dış duvarı, aynı zamanda, içkalenin (sitadelin) surunu teşkil etmektedir. Bunun eşit aralıklı, kalın sıvalı küçük kuleleri sağlam durumdadır. Surun köşeleri keskin dönüşlüdür. Bu sur, alttaki Eski Sarayla çağdaş olan daha eski surun üstüne inşa edilmiştir. Eski sur üsttekinden farklı olarak, testere ağzı şeklinde, inşa olunmuştur. Her ikisinde de tonlarca ağırlığında iri andezit bloklar kullanılmıştır. Bu saraylar Kültepe/Eski Kaniş kırallarının kudretlerini açığa vuracak niteliktedir. Surlar dıştan, itinalı bir şekilde sıvanmış; ağaç giriş ve direklere çok yer verilmiştir. Sarayın iki yönden yüz ellişer metreden fazla bir uzunluğunun açığa çıkarılmış olması, Kaniş kırallarının inşa ettirdikleri monumental sarayların elliden fazla oda ve salona sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle bu saraylarda yazılı vesikaların, sanat eserlerinin bolluğu, bu çağda Anadolu tarihini aydınlatacak vesikalara sahip çıkma imkânlarımızı artırmaktadır.

Höyüğün batısında geç çağdaş (I b) büyük bir yapı Hellenistik çağın ev temelleri tarafından tahrip edilmiştir. Yalnız, yer yer korunan kesik duvarları örten yangın enkazı içinde keşfedilen gözleri altın kakmalı kristal arslan heykelciği, silindir mühür baskılı bulle ve altın taneleri önem taşımaktadır. Kristal heykelcik, Acemhöyük vazolarından sonra elde edilen en önemli ve ünik sanat eserleri arasında yerini almaktadır.

Sitadelde saray enkazı üstünde iki safhalı Demir Devri / Frig yapı katları ile Hellenistik ve Roma çağlarının mütevazı evleri tetkik edildi.

Karum sahasının iyi korunmuş evlerinde (I b katı) tablet, fayans heykelcik, hayvanlar hâkimini temsil eden steatit kalıp ve yeni şekiller gösteren seramik, madeni eserler keşfedildi.

Mimarlık anıtları ve küçük sanat eserlerinin her çeşidi, Kaniş'in ne kadar büyük ve zengin bir sanat ve idare merkezi olduğunu, bütün teferruatı ile ortaya koymakta ve Eski Anadolu medeniyetlerini aydınlatmakta, birinci derecede, önemli bir merkez olma vasfını her kazı mevsiminden sonra bir defa daha ispatlamaktadır.

4 — *Altın-tepe Araştırmaları*

Altın-tepe kazılarının tüm sonuçlarını ve mezarlardaki ölü hediyyelerini kapsayacak olan sonucu, III. cildin hazırlığını tamamlamak üzere, yerindeki araştırmalara, eksik-şüpheli kalmış yerlerin aydınlatılmasına çalışılmış, planların eksikleri tamamlanmıştır. Kalenin bütün anıtları yeniden ölçülmüş, mezarların kuruluş tarihleri bakımından birbirine olan münasebetleri üstünde çalışılmıştır.

TAHSİN ÖZGÜÇ

5 — *Konya - Karahöyük Kazıları*

Konya civarında Karahöyük'te Türk Tarih Kurumu adına yürütülen kazılara 1972 yılında da devam edilmiştir. Çalışmalarımız 8.9.1972 tarihinde başlamış ve 17.9.1972 tarihinde sona ermiştir. Başkanlığım altındaki kazı heyetinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hititoloji Kürsüsünden Asistan Dr. Yaşar Coşkun ile öğrencilerden Burhan Balcıoğlu, Mehmet Aydoğmuş ve müstahzır Osman Karakaya görev almışlardır.

1972 yılında çalışmalar höyüğün iki ayrı kısmında gelişmiştir.

Höyüğün kuzey yamacındaki "O" çukurunda stratigrafi araştırmalarımız sürdürülmüş ve 1971 yılında meydana çıkarılmış olan IX. kat mimarisine ait plan tekamül ettirildikten sonra X., XI. ve XII. katlar kazılarak XIII. kata inilmiştir. X. kata iki taş duvar kalıntılarında başka bir mimariye rastlanmamıştır. XI. katta kazdığımız kısımda ise yalnız çöp çukurları tespit edilmiştir. XII. katta hemen hemen kare şeklinde büyük bir oda meydana çıkarılmıştır. Bu katların karakteristik malzemesini, 1971 yılında kazdığımız daha üstteki katlarda olduğu gibi kendileri ele geçmemiş olan kaplara ait yüksek ve alçak kulplu yassı ve yuvarlak kapaklar teşkil etmektedir. Boyun kısmında açık pembe zemin üzerinde koyu kırmızı renkte samsa biçiminde nakışlar halinde boyanmış gaga ağzı küçük bir testi parçası bu katların enteresan buluntuları arasındadır.

Höyüğün güney kısmında son yıllarda köylülerin toprak almak suretiyle tahrip ettikleri bir saha 1971 yılında dikkatimizi çekmişti. Bu sahada elde ettiğimiz seramik parçalarına göre tahribatın VI. kata kadar sürdürüldüğü anlaşılmakta idi. Karahöyük'te V. ve VI. katlar "Intermediate" tipinde bol miktarda seramik verdiğinden 1972 yılında bu sahada yeni bir çukur açılmasına karar verdik. "S" çukuru diye adlandırdığımız bu çukurda kademeli bir kazı yaptık. Çukurun tahrip edilmiş olan kuzey kısmında üstten I. ve II. katları meydana çıkararak onların altındaki katların durumunu bir kesitte inceledik. Kesitten hazırlanan seksiyon planı III., IV. ve V. katların tamamen tahrip edilmiş olduğunu göstermektedir. VI. katta bir çöp çukuru sahasının güneyinde mimari kalıntılara rastladık. Burada üç oda meydana çıkardık. Bunlardan 1 No.'lu oda çok iyi bir yangın görmüştür. Bu kısımda "Intermediate" tipinde boyalı kaplar ile güzel formlar veren diğer kaplardan başka eskiden Karahöyük'te yalnız fragmanter halde ele geçmiş olan iki kulplu

depas parçalarına karşılık, burada emniyetle tamamlanabilen 7 tane depas elde ettik. Bu katta bulunmuş olan diğer kapların aksine depas fragmanlarının hepsi çarkta hazırlanmışlardır. Üç ayrı tipe ayrılan Karahöyük depasları bir yandan Tarsus, diğer yandan Truva depasları ile yakın ilişkiler göstermektedir. VI. katın buluntuları arasında oldukça iyi korunmuş bir mermer idol ile devetüyü renginde zemin üzerine kırmızı renkte şerit halinde yukarıdan aşağıya inen kalın çizgilerle süslenmiş olan çok zarif bir boğa ritonu dikkati çekmektedir. Bu riton da çarkta hazırlanmıştır. Eser, Anadolu'da daha çok Orta Bronz ve Hitit çağlarından tanınan hayvan biçimli riton'ların öncüsü olması bakımından çok önemli bir buluntudur. Bu gibi eserlerin Erken Bronz Çağının son safhasında çok gelişmiş bir durumda olduklarını göstermektedir. Bu nedenle II. bin yıla ait söz konusu eserleri daha eski bir geleceğin devamı olarak kabul etmek gerekecektir.

ORD. PROF. DR. SEDAT ALP

6 — İslâhiye ve Samsun Bölgesinde 1972 Dönemi Çalışmaları

Üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Doç. Dr. Refik Duru, Handan Alkım, Dr. G. van Driel (Leiden Üniversitesinden, misafir üye), Dr. Ali M. Dinçol, Dr. J. Yakar, Yük. Mimar Ferruh Bazyar, Mühendis-Mimar Türkân Bazyar, A. Timonier (arkeolog), Sarpol Başar İzgiz (desinatör), Mustafa Eren, Semiray Ekberzade (asistan), Aziz Albek (arkeolog-foto uzmanı), R. Makmal ve Sabahattin Ağaldağ'dan oluşan bir kurul tarafından Kurumumuz adına Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesinin katılımıyla - yapılmakta olan Tilmen Hüyük kazısına ve Samsun dolaylarında girişilen araştırmalara 14 temmuz - 22 eylül 1972 tarihleri arasında devam edildi. Bu dönemde Tilmen Hüyük'te aydınlatıcı mimari çalışmalar ve Samsun bölgesinde de topraküstü arkeolojik incelemeler yapıldı.

I. Tilmen Hüyük'te:

1 — *Dış surun kuzey kesiminde (7. Sondajı)*: Gerek iç kaleyi, gerek dış kaleyi çeviren ve sandık-duvar sisteminde inşa edilen surun takip sondajları ile açıklanması tamamlandı. Sur boyunca kuzey dış kapıdan (= K-2) itibaren batı doğrultusunda 200 m.'lik bir kesimde 23 mekân açıldı. Alişar'ın Eski Hitit ve Mersin (Yümük-tepe)'in VII., VI. Hitit çağı yapı biçimine pek benzeyen testere dişli Tilmen sur tekniğinin bir özelliği yer yer hem kazamat hem de sandık-duvar sisteminde inşa edilmiş olmasıdır. Gerek ufak buluntular ve çanak çömlek parçaları ve gerek kapılarında tespit ettiğimiz yapı evreleri Tilmen surunun en az iki mimarlık safhası geçirdiğine tanıklık etmektedir.

2 — *İç kalenin doğu kapısında (= K-5)*: Bu merdivenli girişin çok harap olmuş olan kuzey yönü açıldı ve gerek eski ve gerek daha yeni mimarlık evrelerinin saptanmasına - yıkıntıların verdiği olanak oranında - çalışıldı.

3 — *İç kale surununun batı kesiminde (= K Sondajı)*: Bu alanda, iç duvarı (üstte) ile dış duvarı (altta) arasında 4 metrelik bir kot farkı bulunan dört mekânlı bir yapı meydana çıkarıldı; kuzey-güney doğrultusunda olan ve iç sur arasında ona bitişik olarak müstakilen inşa edilen bu yapı da anıtsal nitelikteki kazamat konstrüksiyonlarından biridir (13×15 m. boyutunda, yamuk biçiminde).

II. Samsun dolaylarında:

Anadolu'nun bugüne kadar pek az araştırılmış bölgelerinden biri olan Samsun yöresinde 1971'de başladığımız arkeolojik istikşaf gezisine bu dönemde de devam ettik. Samsun Atatürk Müzesi Asistanı Arkeolog Nihat Sümer'in de zaman zaman heyetimize katılması ile Bafra, Havza ve Vezirköprü çevresini sistematik bir araştırmaya tabi tuttuk. Henüz kesin etütleri bitirilmemiş olan incelemelerimizin sonuçlarını çok kısa bir özet halinde sıralayalım:

A — Bafra yöresinde: Tarafımızca bulunan ve arkeoloji literatürüne henüz geçmemiş olan yerleşmeler şunlardır:

a) *Tepe Tarla*: Bafra'nın kuş uçuşu 12 km. güneybatısında El Davut köyünün güneybatısında bir höyük, yaklaşık olarak 10 m. yükseklikte, höyüğün doğu kesimi bir sekiye dayanmakta (Eski Bronz, *Hitit*).

b) *Azay Tepe*: Bafra'nın 12 km. güneybatısında Azay köyü yakınında bir höyük, yük. 14.50 m. (Eski Bronz, *Hitit* ve M.Ö. II. binyılının kendine özgü keramiği, Roma).

c) *Tödüğün Tepe*: Bafra'nın 15 km. güneybatısında Gökçeagaç köyünün güneybatı yakınında bir Höyük (Eski Bronz, *Hitit*).

ç) *Elmacık Tepe*: Bafra'nın 15 km. güneybatısındaki Türkköyü'nün İslâmdere mahallesinde, yük. 29.50 m. (Eski Bronz, *Hitit*).

d) *Tepecik*: Bafra'nın 16 km. güney-güneybatısında Terzili köyü içinde doğal bir sırt üzerinde oluşmuş bir höyük yerleşmesi, üzeri bundan 35 yıl öncesine kadar yoğun bir ormanla kaplı imiş, yük. 15 m. (Eski Bronz, *Hitit*). Eski Bronz malzemesi özellikle doğu kesimde daha bol.

e) *Karaşeyh*: Bir öncekinin 3 km. kuzeybatısında ve Terzili köyünün Karaşeyh mahallesinde dik bir doğal yükselti üzerinde oluşmuş höyük, köylülerce yine Tepecik adı ile tanımlanmakta (Eski Bronz, *Hitit*).

f) *Everen Uşağı*: Bafra'nın 15 km. güneybatısında, Ömer Gülüş'ün çiftliğinin güneydoğusunda, Kızılırmak nehrine dik olarak inen doğal bir tepe üzerinde oluşan ufak bir höyük yerleşmesi (Eski Bronz, *Hitit*, Ortaçağ).

g) *Paşaseyh*: Bafra'nın 17.5 km. güneybatısında Paşaseyh (Paşasih, Paşacık) köyünün içinde doğal bir yükselti üzerinde oluşan höyük, erozyon nedeni ile çok aşınmış (Eski Bronz ve çok sayıda *Hitit*).

h) *Hacıbaba Tepesi*: Bafra'nın 7 km. güneybatısında El Davut köyünün Hıdrellez mahallesinin 1 km. güneyinde Kızılırmak havzasına hâkim doğal bir yükseklik üzerinde oluşan höyük (Eski Bronz, *Hitit*). Höyüğün tepesinin hemen batı bitişiğinde bir tümülüs de var (Hacıbaba tepesinin, daha önce K. Kökten tarafından Sivritepe olarak adlandırılan yerleşme olduğunu tahmin etmekteyiz).

B — Havza yöresinde :

a) *Manevra Tepe*: Havza'nın 10 km. kuzeydoğusundaki tümülüsün güneybatı eteğinde düz yerleşme (Eski Bronz).

b) *Bekdiğin - Hâkim Tepe II*: Havza'nın 12 km. kuzeydoğusunda Bekdiğin köyünde doğal bir yükselti üzerinde oluşan höyük (Eski Bronz).

c) *Hâkim Tepe I*: Havza'nın 13 km. kuzeydoğusunda olup Karameşe köyünün 400 m. kuzeydoğusunda doğal bir tepe üzerinde höyük yerleşmesi (Eski, *Hitit*). Höyüğün bir kesminde sur kalıntısı mevcut, tam tepesinde bir tümülüs var.

ç) *Taşkaracaören Tepe*: Havza'nın 16.5 km. kuzeydoğusunda iki dere arasında doğal bir sırt üzerinde oluşan höyük, Taşkaracaören köyü içinde (Eski Bronz, *Hitit*, M.Ö. I. binyılı, Geç - Antik, Bizans).

d) *Cintepe II*: Havza'nın 15 km. kuzeydoğusunda Güvercinlik köyünün 1 km. kadar güneyden höyük yerleşmesi (Üzerinden yalnız Eski Bronz Çağı çanak çömlek parçaları toplandı).

e) *Çamyatağı*: Havza'nın 19 km. kuzeydoğusunda Çamyatağı köyünün (eski adı: Lerdüğe veya Lerdöğe) 1 km. güneybatısında doğal bir yamaç üzerinde oluşmuş höyük. Söz konusu kesimde 1946 yılında H. Z. Koşay ve M. Akok tarafından beş tümülüs tespit edilmişti (krş. *Belleten* XII [1948], s. 835 - 853 ve lev. CLXVIII-CLXXVIII). Biz ise tümülüslerden ancak ikisini inceledik: (Dökme Tepe I ve Dökme Tepe II) ve bunlardan birinin (daha batıda olanının = Dökme Tepe I) bir höyük yerleşmesi üzerinde yer aldığını gördük. Dökme Tepe I höyüğünden Eski Bronz, M.Ö. II. binyılı (*Hitit?*), M.Ö. I. binyılı, Roma ve Geç - Antik çanak çömlek parçaları topladık.

f) *Höyük Tepe* (= *Oymaağaç Tepe*): Vezirköprü'nün kuş uçuşu 7 km. kuzeydoğusunda ve Oymaağaç köyünün 500 m. kadar batısında, ovalimsi biçimde doğal bir yükselti üzerinde oluşan büyük bir höyük (Eski Bronz, *Hitit*, M. Ö. I. binyılı). Höyüğün tepe kesmine yakın bir yerinde sura benzeyen iki duvar kalıntısı görüldü. Doğu üst yamaçta bir süre önce köylüler tarafından gizlice kazılan ve poterni andıran bir yeraltı konstrüksiyonunun başlangıç kısmını, anıtsal giriş monolit blokları ile birlikte gördük. Tıpkı Boğazköy'deki poternler gibi bindirme tekniğinde inşa edilen, üstü kilit taşı ile kavuşturulan ve bir insanın rahatça yürüyebileceği bir yükseklikte olan bu yeraltı yolu, höyüğün güneydoğu eteğindeki Çörlen Pınarı adını taşıyan bir kaynağın toprak altında kaybolan suyunun doğrultusunda ilerlemektedir. Bu inşanın potern mi, yoksa yeraltı kültürü ile ilgili bir yapı mı olduğunu saptayabilmek için mahallinde kazı yapılması gerekmektedir; inşa tekniğine göre bunun M.Ö. II. binyılı Hitit çağına ait olduğu anlaşılmaktadır.

g) *Çörlen Tepe*: Oymaağaç köyünün 400 m. kadar batısında ve Höyük Tepe'nin eteğinden 50 m. doğuda doğal bir yükselti üzerinde oluşan düz yerleşme (üzerinden yalnız Eski Bronz çağına ait keramik parçaları toplandı).

Bu vesile ile, Oymaağaç'ın bir yandan Vezirköprü - Alaçam, bir yandan da Vezirköprü - (Kızılırmak vadisi batısı) Bafra bölgesi arasındaki bir yol üzerinde bulunduğuna ve dolayısıyla Orta Anadolu'yu Karadeniz'e bağlayan yolun Oymaağaç'tan geçtiğine işaret etmek isteriz.

C — Vezirköprü - Durağan arasında Kızılırmak vadisinde:

Söz konusu yol boyunca yaptığımız incelemede herhangi bir Hitit veya Hitit öncesi yerleşmesine rastlayamadık. Ancak Vezirköprü'nün 17.5 km. kuzeybatısındaki Çeltik köyünde iki, Kızılırmak vadisinde Çaltıcak'ta üç tümülüs, Çöge köyünde Geç - Antik yerleşmesi, Terelik'te ve Durağan'ın 5 km. güneydoğusunda kaya mezarları gördük.

Ç — Akalan'da inceleme: Samsun'un kuş uçuşu 16 km. güneybatısında bulunup Çatmaoluk ile Kulacadağ köyleri arasında dik bir vadinin kuzey üstünde yer alan, Th. Makridi tarafından kısmen kazılan (krş. *MDVG* 1907, 4, 12. Jahrgang) ve H. H. von Osten tarafından da gözden geçirilip önemi belirtilen (krş. *OIP* 5, s. 31; *OIC* 8, s. 171) Akalan kalesinin ilk istikşafını yaptık. Kale içinin güneybatı orta kesiminde bir höyük yerleşmesi gördük. Makridi'nin sondaj yaptığı yerin güneybatısında ve güneyinde Eski Bronz ve *Hitit* devirlerine ait keramik parçaları topladık. Ayrıca Frig çağı *terra cotta* boyalı levhalarına ve Frig keramiğine ait parçaları özellikle iç kalenin güneyinde bulduk.

D — Tümülüsler: Gerek Samsun, Bafra, Havza ve gerek Vezirköprü dolaylarında bazıları daha önce bilinen, bir kısmı ise ilk defa tarafımızdan görülen tümülüsleri de arkeolojik haritamıza işledik. Buradaki kısa raporumuzda onlardan ayrıca bahsetmeyeceğiz.

Yine daha önce başkaları tarafından zikredilen (örneğin K. Kökten) Havza yakınlarındaki diğer höyüklerden de (Cin Tepe I, Şeyh Safi) söz etmeyeceğiz.

Bafra, Alaçam ve Havza dolaylarındaki topraküstü incelemelerimiz tamamlanmadığı ve tarafımızca herhangi bir kazıya da girişilmediği için arkeolojik ve tarihî sonuçlar çıkarmak henüz erkendir. Bununla birlikte birkaç noktaya değinmeden geçemeyeceğiz:

Bafra bölgesinin Geç - Kalkolitik sonunda (= Eski Bronz I), Eski Bronz II ve III'te Orta Anadolu ile sıkı bir kültür benzerliği göstermekte olup Orta Anadolu'nun kültürel etkisi altında olduğu anlaşılmaktadır.

Bafra'nın batı, güneybatı ve güneyinde kısmen Kızılırmak havzasında ve kısmen onun batı çevresinde yoğun Hitit yerleşmesinin varlığı, söz konusu bölgede Hitit egemenliğine tanıklık etmektedir ki, bu da Hitit metinlerinde kaydı geçen Kaşkaş ülkesinin lokalizasyonu için yeni bir tartışma konusunu ortaya koymaktadır.

Boğazköy'den Karadeniz'e Kızılırmak vadisinden geçerek çıkan Hitit yolunun Havza'dan itibaren kuzeybatıya yönelerek Kızılırmak'a ulaştığına ve oradan da kuzey doğrultusunda İkiztepe'ye uzandığına, üzerinde Hitit keramik kalıntıları bulduğumuz höyükler tanıklık etmektedir.

Bafra ve Havza dolaylarında yapmayı planladığımız uzun vadeli kazı çalışmalarımızın Orta Karadeniz'in bu muntıkasının tarihî ve arkeolojik sorunlarının aydınlatılmasına katkıda bulunacağını ummaktayız.

U. BAHADIR ALKIM

7 — Çavuştepe Kazısı

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına yürütülen Van Bölgesi Çavuştepe kazıları, 1972 yılında temmuz ayının 20'sinden, eylül ayının 10'una kadar devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı, üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında, Prof. Dr. Adnan Pekman, Asistan Dr. Ali M. Dinçol, Asistan Mehmet Özsait, Asistan Veli Sevin, Arkeolog - Desinatör Akif Dâi, Arkeolog Oktay Belli, Arkeolog Yüksel Aytaç, Uzman Münire Ergin, Desinatör Fırat Düzgüner, Arkeolog Nesrin Özsait

ve Adalet Sevin'den kurulu bir heyet tarafından yürütülmüştür. Van Bölge Müzesi Asistanı Arkeolog Cevat Bozkurtlar da heyete sonradan katılmıştır.

1972 yılında yapılan araştırma ve çalışmalar, çok önemli bazı mimarî sorunlara ışık tutması ve yeni anıtsal yapının keşfedilmiş olması bakımından hayli verimli olmuş ve başlıca 4 kesimde çalışılmıştır:

I — *Uç Kale ömü*: 1968 yılında, Uç Kale'nin ön kısmında doğuya doğru uzanan alanda yapılan çalışmalarla, bu kesimin sorunlarını çözmeye başlamış ve aynı yıl, ağır bir yangın geçiren bu kesimin, "II. iskân" adını verdiğimiz bir dönemde, ilkel şartlarla tekrar inşa edildiğini ileri sürmüştük. Uç Kale'nin doğusunda yer alan bu geniş alan, bu yılki çalışmalarımız sırasında yeniden, esaslı şekilde ele alınmış ve nitekim Çavuştepe kalesinin iskân tarihi bakımından çok önemli olan bazı sorunların aydınlanmasına ışık tutmuştur.

Bu kesimde önce, rizalitli bir plan gösteren, doğu burcunun güneyini tamamen kaplayan, ortalama 6 m. en, 9 m. boy ve 2 m. yüksekliğe sahip olan büyük moloz tabakasının kaldırılması işine girilmiş ve bu alan tamamen temizlenerek, Uç Kale'nin cephesi bütün ihtişamıyla ortaya çıkarılmıştır.

1968 yılı çalışmaları sırasında, Uç Kale'nin doğusunda, batıdan doğuya doğru 1, 2 ve 3 olarak numaralandırdığımız üç adet mekân tespit edilmişti. Bunlardan 1 No'lu mekânın Uç Kale'nin, rizalitli bir plan gösteren çift kuleli doğu burcunun, içeri doğru yaptığı girintiye inşa edildiğini ve her üç mekânın da taş temel ve bunun üzerinde kerpiç duvar şeklinde yükseldiğini belirtmiştik. Ancak 1968 yılı çalışmaları sırasında, sadece basit taşlardan yapılmış ve çok ilkel bir görünüm arzeden bu yapıların, 0.70 ila 0.80 m. kalınlığında bir kül ve yangın tabakası üzerinde kurulduklarını tespit etmiştik. Bu yıl ise bu basit planlı yapıların alt kısmında yeni yapılan varlığı meydana çıkarılmış ve böylece de Uç Kale surlarının önünde yer alan bu bölümün, "II. iskân" adını verdiğimiz iskân katından önce ve yine Urartu devrinde, yeni bir iskâna sahne olduğu anlaşılmıştır. Bu durum, aynı zamanda, kalenin, ikisi Urartu devrinde olmak üzere, değişik şartlar altında üç ayrı kez mimarî gelişim geçirdiğini de apaçık ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

Bu kesimde yapılan yoğun çalışmalar sonucunda, daha önce tamamen temizlenmiş bulunan 1 No.'lu mekân hariç, doğuya doğru 2 ve 3 No.'lu mekânlar da tamamen ortaya çıkarılmıştır. 1 ve 2 No.'lu mekânlar, basit ve düzgün olmayan dörtgen bir plan göstermektedirler (1 No.'lu 5.95 m. X 3.70 m. X 3.20 m.; 2 No.'lu mekân 8.55 m. X 9.30 m. X 4.20 m. X 3.55 m.'dir). Anakaya üzerine oturtulmuş bulunan temeller ise, basit taşlardan kuru duvar şeklinde örülmüş olup, kalınlıkları 1.35 m. ilâ 0.80 m. arasında değişmektedir. 9.20 X 14.20 m. boyutlarına sahip olan 3 No'lu mekân da diğerleri gibi bir temele sahip bulunmakta ve bunun üzerinde ise kerpiç kısmı yükselmektedir. Ancak büyük boyutlarıyla diğerlerinden ayrılan bu mekânın ortasında, küçük kum taşlarına çekiç darbeleriyle, basit kübik bir şekil verilmesi suretiyle meydana getirilmiş, ortalama 1.75 m. X 1.75 m. boyutlarında üç adet paye yer almaktadır. Her üç paye de binanın doğu - batı aksı üzerinde sıralanırlar ve kuzeye doğru, ortalama 30 - 40 derecelik bir eğilimle inmekte olan tabii kayanın üzerine oturmaktadırlar. Boyutlarından da anlaşılacağı üzere, büyük çaptaki bu payeler, geniş olan 3 No.'lu mekânın üst katını desteklemekteydiler. Burada aynı zaman-

da, Urartu mimarlarının, tabii kayadan en iyi şekilde yararlanmakta ne kadar büyük hünere sahip oldukları da açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Payeler bize, Çavuştepe Sarayı'nın, tabii kayaya oyulmuş payelerinin birer suni örneğini de vermekte ve bu tip payelerin M.Ö. VIII. yüzyılın sonlarında veya VII. yüzyılın başlarında da kullanıldığını açıklamaktadırlar. Çünkü esas surun dışında yapılmış bulunan bu yapılar, gerek taş işçiliği ve gerekse kullanılan malzeme bakımından II. Sardur devri (M.Ö. 764 - 735) mimarisinden esaslı farklılıklar gösterirler. Gelecek yıllarda bu kesimde doğuya doğru, rampaya kadar uzanan geniş alanda yapılacak çalışmalarla, sur dışına yapılmış olan bu yapıların ve aynı zamanda bunun kuzeyindeki istinat duvarının sorunlarını ve mimari özelliklerini tam olarak çözebileceğimizi sanıyoruz.

II — *Uç Kale ile Tapınak arasındaki sondaj*: Tapınağın 60 - 65 m. kuzeydoğusunda ve Tapınak kuzey surlarının doğu ucunda sur, birbiri üzerinden geçen bir çift sur görünümü kazanmaktadır. Ancak bu kesim, kalenin en sarp kısımlarından biri olup, böyle bir çift sur sistemine hiç bir ihtiyaç göstermez. Bu bakımdan bu ikinci sur dizisinin, esasında bir sur olmayıp, anıtsal bir teras duvarı olduğu düşünülerek, bu yıl gerek bu teras duvarının önünde ve gerekse bu teras duvarının desteklediği ve kalenin en yüksek kısımlarından birini meydana getiren alanda çalışmalara girişilmiştir. Kuzeydeki bu anıtsal teras duvarının desteklediği yapının da çok önemli ve büyük bir yapı olduğu düşünülerek girişilen çalışmalar, bu düşüncemizin ne kadar isabetli olduğunu göstermiştir. Nitekim, Tapınağın 61 m. doğusunda ve Tapınak cephesinin aksına rastlayan alanlarda ve tepenin ortasında 4 × 4 m. boyutlarında ve kuzey-güney yönlerinde açtığımız sondaj çukurunda 2.70 m. derinlikte, 1.40 m. genişliğinde de dış yüzleri işlenmiş bazalt kırıkları, iç kısmı ise daha ufak moloz taşlarla doldurulmuş bir duvar kalıntısı tespit edilmiştir. Çukuru kuzeybatı - güneydoğu yönünde kateden bu duvarın batı yüzü önünde, *in situ* durumunda ve 2.80 m. derinlikte 1 m. çapında ve 0.26 m. kalınlığında bazalt bir sütun kaidesine rastlanmıştır ki, kaide anakaya üzerine oturtulmuştur. Daha sonra, bu kesimin biraz daha genişletilmesi sonucu 6 × 6 m.'lik bir alanda, yine çapları 1 m.'yi bulan üç sütun kaidesine daha rastlanmıştır. Bunlardan biri yine ilk bulunan kaide gibi *in situ* durumunda bulunan bu iki kaide 4.10 m. derinlikteki anakaya çıkıntılarının üzerine oturtulmuşlardır. Binanın zemini gayet itinalı bir şekilde işlenmiş ve düzeltilmiş anakaya meydana getirmektedir. Bu kısımda aynen saray payelerinde olduğu gibi, anakayanın işlenmesi sonucu, üst kısımları kesik koniyi andıran ve yapının zemininden 1.30 m. yükseklikte sütun kaideleri meydana getirilmiş ve bu kaidelerin üstüne de, kumtaşı ve bazalttan esas kaideler yerleştirilmiştir. Bu durumda, sütun kaideleri için anakayadan âdeta birer postament meydana getirilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Diğer iki sütun kaidesi ise, ikinci bir kullanma izini gösterir şekilde ve esas zeminde 1.20 m. yükseklikte bulunmuşlardır. Bu dar alanda ele geçirilen büyük çaptaki bu kaideler, burada anıtsal ve geniş çapta bir yapıya işaret teşkil ederler. Çavuştepe kalesinde önemli bir yapı, Urartu mimarisinde ise yeni bir yapı tipi teşkil edecek olan bu binada gelecek yıllarda yapacağımız yoğun çalışmalarla, binanın mahiyetini, tam bir açıklıkla meydana çıkaracağımızı ümit ediyoruz.

III — *Kuzey "Büyük Kule"*: 1971 yılı çalışmaları sırasında tespit edilmiş ve yine aynı yıl batı yüzü tamamen ortaya çıkarılmış bulunan bu büyük kulenin, 1972

yılında da, doğu yüzünde çalışmalar yapıldı. Bu çalışmalar sonucu, kulenin, geçen yılki raporumuzda belirtmiş olduğumuz gibi, kuzey surla sonradan eklendiği tamamen ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu yıl tamamen anakayaya inilememle beraber, kulenin, kuzeye doğru çıkıntı yapan kısmının, üç basiton ve üç kurtin kesimi olmak üzere 29.50 m. uzunluğuna eriştiği anlaşılmış ve böylece kulenin tam uzunluğu da ortaya çıkmıştır.

IV — *Güney sur (doğu ve orta kesimler)* : Güney surlarda iki kesimde sürdürülen çalışmalarla, yaklaşık olarak 20 m.'lik bir sur kısmı açığa çıkarılmış, bu kesimde surların çok sağlam olarak günümüze kadar kalmış oldukları ve taş beden üzerinde, yer yer 1.50 m. yüksekliğe varan surun kerpiç kısmının da sağlam kaldığı görülmüştür.

Görüldüğü gibi, her yıl yeni sürpizler ortaya koyan Çavuştepe kalesinin, gerek Urartu ve gerekse Ön Asya mimarisi bakımından büyük önem taşıyan anıtsal surlarını ve diğer yapılarını tamamen ortaya çıkarabilmek için çok sabırlı ve uzun çalışmalara ihtiyaç vardır.

PROF. DR. AFİF ERZEN

8 — *Acemhöyük Kazıları*

1972 Acemhöyük kazısı, sahada 25 hazirandan 14 ağustosa kadar sürdürülmüştür. Başkanı bulunduğum heyet, arkeolog olarak katılan, Dr. Aykut Çınaroğlu, Uğur Silistreli, Gürkan Toklu, Semra Çınaroğlu ve İbrahim Atalay ile, Tekniker Cengiz Erol, Fotoğraf Salâhattin Öztartan ve Restoratör Abdurrahim Çulha'dan kurulu idi.

Bu mevsim, Sarıkaya'nın kuzeybatısındaki Hatipler tepesinde, daha önceki mevsimlerde de kazılmış olan yanmış büyük bina ile, tepenin kuzeybatısına rastlayan alt şehirde çalışılmıştır.

Hatipler Tepesi Kazısı:

Yanmış binanın BA/27 plankareye rastlayan odalarının dış duvarları, höyüğün kenarındaki kayma sebebiyle kaybolmuştur. FA - GA/ 28 - 29'da bir kısım ve DA 20 - 30'da bütünü, köylüler tarafından, toprak ve taş almak maksadıyla, taban altına kadar tahrip edilmiştir. Güney kısmı ve bilhassa Sarıkaya'ya bakan bölümler sağlam durumdadır.

Yapının kuzeyinde, kuzeybatı istikametinde planlanmış dört sıra halindeki odalardan on ikisinin bir kısmı sağlam duvarlı olarak, bir kısmı ise az korunmuş temel ve taban kalıntılarıyla açığa çıkarılmıştır. Bu bölgede EA - FA/29 plankareye rastlayan uzun odada, yuvarlak ağızlı, düz dipli, tek ve çift kulplu, kapaklı testiler bulunmuştur. Testilerin yanlarında, Acemhöyük mühürlerini motif bakımından zenginleştiren çok sayıda damga ve silindir mühür baskılı bullalar ele geçirilmiştir. Bazıları sarayda bulunan baskılarda eksik kalan tasvirleri tamamlamamızı mümkün kılmıştır. Bir mühür baskısı da, Acemhöyük'te daha önceki mevsimlerde satın alınmış olan ve eşleri Kültepe'de Ib katında, Konya Karahöyük'ünde Alişar ve Gordion'da bulunmuş olup, geniş bölgedeki münasebetleri belirten bir mühür grubunun, devri en iyi belli olanını temsil eder.

Küp depolarının sayısı beşe yükselmiştir.

Yapının FA/31 - 32 plankaredeki kısmında iki küçük oda ile, güney duvarları müşterek bir oda açığa çıkarıldı. Sonuncu odada, şiddetli yangın sebebiyle dağılmış ve kolay ufalanır durumda mermer bir kaideye rastlanmıştır. Düzgün bir şekilde tıraş edilen yüzleri ve köşeleri sebebiyle, bunun bir sunak olması kuvvetle muhtemeldir.

Hatıpler tepesindeki yanmış binanın kazısı henüz tamamlanmamıştır. Bunun da Sarıkaya'daki yanmış bina gibi dikkatle planlanmış olduğunu ve kalın temellerine ve ikinci katın taban kirişlerine göre bir üst kata sahip olduğunu 1972 kazıları da teyit etmiştir.

Alt şehir kazısı:

Alt şehrin Acemhöyük'ün kuzeybatısına bakan kısmında, iki sondaj yaptık. Bunlardan birisi, Osman Ay'ın evinin bahçesinde kendi bulduğu duvarı takip ederek bir mimarlık katında çalışabildik. Bazı kısımlarında beş sıra iri taşlardan yapılan duvarın altından su çıktı. Bu yapıda bulunan çanak çömlek parçalarından, höyüğün epeyce dışında kalan bu sahada en geç katın Assur Ticaret Kolonileri zamanına ait olduğu görüldü.

Hacı Ahmet Kara'nın evinin avlusunda açılan ocakta, taş temelli kerpiç duvarlarla iyice ayrılan dört yapı katı tespit edildi. Daha eski katların araştırılması 1973 mevsimine bırakıldı.

I. yapı katında bir plan vermeyen zayıf duvarlara rastlandı. Küçük eserler arasında ince hamurlu iyi işlenmiş seramiği, bir Tanrı ve belden aşağı korunmuş bir Tanrıçadan ibaret bir kurşun figürin grubu ile, yeni motifler sunan mühür baskıları, bu katın eser bakımından verimli olacağını gösterdi.

Taş temelli muntazam kerpiç duvarları korunmuş olan II. katın seramiği teknik ve şekil bakımından I. katta bulunanlardan ayrılmamaktadır. İnce cidarlı kantaroslar, gaga ağızlı testiler, çok iyi astar ve perdeli az derin çanaklara ait parçalar boldur.

III. katta, Kaniş Karumu II. kat seramiğine benzeyen bazı örneklerle beraber, kantaroslar da bulunmaktadır.

IV. katın en önemli eseri ilgi çekici tasvirlerle sahip bir silindir mühürdür.

9 — Niğde Tepe Bağları Höyüğü kazısı

Niğde'ye 4 km. uzaklıktaki bağlar içinde yükselen höyüğün üzerinde, Niğde Müzesi asistanları Bizans, Hellenistik ve Demir devri seramiği derlemişlerdir. Acemhöyük heyeti de 1971 yazında, aynı yerde yaptığı araştırmada bağ halkının toprak almak için açtıkları çukurlarda bilhassa Demir devrine ait karakteristik boyalı çanak çömlek parçaları topladı. Acemhöyük, Hitit İmparatorluğu ve Demir devrinde iskân edilmemiş olduğundan, bölgenin Eski Hitit'le Helenistik devir arasındaki tarih boşluğunu doldurmak için bu höyüğün uygun olacağı düşünüldü.

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına 1972 kazı mevsiminde, Niğde Müzesinden katılan Arkeolog Erol Faydalı ile Acemhöyük Kazısı heyeti, Tepe Bağları höyüğünde araştırmalara başladı.

Höyük, Niğde imar planında 104 kadastro paftasının 102 No.'lu adasını işgal eder, Bor - Niğde şosesinin 1600 m. kuzeybatısındadır. Bağ yolundan yüksekliği 28 m., uzunluğu 75.5 m., genişliği 60 m. kadardır.

Kısa süren kazıya höyüğün tepesinde, doğuya bakan kenarına yakın yerde başlandı, III. yapı katına kadar inildi.

I. yapı katı, 60 cm. kalınlığında kül ve küçük taşlardan ibaret enkazın altında bir duvar parçası, taban seviyesi ve taban altındaki çukurlarla temsil edilmiştir. Taban üzerinde ve erzak çukurunda, mutfak kapları, sırlı Bizans çanak çömleği, demir, bakır ve tunçtan yapılmış kaplar ve aletler, fildişi nesnelere ele geçirildi. Sikkeler, bu katın ait olduğu yüzyılı tespit etmemize yardımcı olacaktır.

II. ve III. katlar evlerin muntazam örülmüş birbirini kesen duvarları ve taş döşeme tabanları ile temsil edilmektedir. İki tabaka seramiği arasında bir fark henüz tespit edilemedi. Tipik ve ince işlenmiş Hellenistik seramik yanında, yerli mamuller de boldur. Odalarda gömülü olan küplerden birisi sağlam durumda çıkarılmış, Niğde Müzesine nakledilmiştir. Bu, kazımızdan önce aynı höyükten çıkarılmış küplerin tarihlenmesine yardımcı olmuştur. Cam eşya arasında dilimli derin çanak ve süslü bilezik parçaları zikre değer.

NİMET ÖZGÜÇ

10 — Bayraklı Kazısı

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yapılan Bayraklı kazılarına 15 temmuz - 15 eylül 1972 tarihinde devam edilmiştir.

1972 yılı çalışmalarını kazı ve restorasyon olarak iki bölümde toplamak gerekir. Restorasyon çalışmaları Arkaik tapınağının oturduğu tabanı çeviren temenos duvarının yüzeyinin temizlenip, yıkılmış yerlerinin ihyası ve eksiklerinin tamamlanması şeklinde gelişmiştir. Arkaik çağın en güzel örneklerinden belki de başka geleni olan bu duvarların, önemine uygun bir görünüm kazanması böylece mümkün olmaktadır. Taş malzemesinin, yakındaki ocaklardan sağlanması yoluna gidilmiş, bu şekilde eski kısımları ile yeni yapılanlar arasında malzeme ve renk bakımından uygunluk sağlanmış, ancak restore edildiğini belli etmek amacıyla ölçü ve biçimlerinde değişiklikler yapılmıştır.

Kazı çalışmalarında geçen yıllarda gün ışığına çıkarılan, tapınağın güneyi ile güneybatısındaki geniş bir alanı kaplayan M.Ö. IV. ve V. yüzyıl yerleşme katlarının etüdünden ve planlarının çiziminden sonra alt tabakalara inildi. Batı Anadolu'nun en büyük yerleşmelerinden biri olan Bayraklı, M.Ö. IV. yüzyıldan başlayarak prehistorik devirlere kadar inen kesiksiz iskân tabakalarına sahiptir. İskânın kentsel bir plan verecek nitelikte oluşu, önemini daha da artırmaktadır. Kaldırılan V. yüzyıl iskân tabakasında hemen onu takiben bulunan M.Ö. VI. yüzyıl yapı katı birçok ev ve yolları ile ortaya çıkarılmış durumdadır. Evlerin içinde döşeme üzerine çökmüş çatı kiremitlerinin bulunuşu, 1948-1951 kazılarındaki sonuçlara göre yapılan rekonstrüksiyon önerilerini tekrar gözden geçirmemizi gerektirecek. Çatı kiremitlerinin bolluğu Bayraklı'nın M.Ö. VI. yüzyıl evlerinin yalnız düz damlı olmadıklarını, oldukça fazla sayıda evin ahşap çatılı ve kiremit örtülü olduğunu düşünmemizi mümkün kılmaktadır.

1967 yılında tapınağın önünden geçen ve höyüğü aşağı yukarı ortasından ikiye ayıran ana caddeye dik bir başka yol, 1972 yılı çalışmaları sırasında, çok iyi korunmuş bir şekilde ortaya çıkarılmıştır. Evlerin içlerinde döşeme üzerinde ele geçen ithal malı Attika seramiği ile yerli örnekler, yapıların tarihlendirilmelerinde en önemli belgeler olmuştur.

1972 yılında höyük ve çevresinin havadan alınan fotoğrafları, topografyayı daha iyi anlamamıza, çevre ve deniz ile bağlantıyı kurabilmemize büyük ölçüde yardımcı olmuş, ayrıca höyük üzerindeki yapılar arasındaki bağlantıyı daha iyi anlamamıza olanak vermiştir.

Kurum ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına Doç. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu ile birlikte yürüttüğümüz Erythrai'da ise bu yıl kazı yapılmamıştır. 1966 yılından beri yapılan çalışmalarda çıkarılan malzemeler tasnif edilmiş, bir kısmının onarımı yapılmış ve yayın hazırlıkları yürütülmüştür.

Ord. Prof. Dr. EKREM AKURGAL

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ'NİN 1972 YILI, ÇALIŞMA RAPORU

Basımevimiz bu yıl da yoğun bir çalışma dönemini tamamlayarak geçen yıldan 3.133.349,28 TL. fazlasıyla 11.809.719,10 TL.'lık işçilik cirosu yapmıştır. Artış oranı % 36,11'dir. Bu oran verimlilik artışını göstermesi bakımından sevindiricidir.

Geçen yıla mukayeseli giderler aşağıda gösterilmiştir:

Gider bölümü	1971	1972	Artan miktar	Artış oranı
Amortisman	815.995,40	1.179.742,37	363.746,97	%44.58
Personel Giderleri	4.474.964,60	6.340.305,46	1.865.340,80	%41.68
İşletme Giderleri	2.089.293,48	2.978.731,78	889.438,30	%42.58

Görüldüğü gibi, 1972'de bütün gider kalemlerinde % 40'ın üzerinde bir artış olmuştur.

Amortismandaki artış, yıl içinde yapılan 3.008.507,88 TL.'lık yeni yatırım için ayrılan amortismanlardan meydana gelmektedir. Personel giderlerindeki artış, geçen yılki raporda belirttiğimiz gibi 1 nisan 1971'de başlayan ve şubat 1972'de sonuçlanarak imzalanabilen toplu sözleşmenin ücret artışlarından ve dolayısıyla Nisan - Aralık ücret farklarının 1972'de toptan ödenmesi zorunluğundan ileri gelmektedir.

İşletme giderlerindeki fazlalık ise, artan üretimden, özellikle yeni yatırımların finansman faizlerinden dolayıdır.

Gider bölümlerinin ve kârın dağılım oranı şöyledir:

Gider Bölümleri	1971	1972
Amortisman	% 9.4	% 10
Personel giderleri	% 51.6	% 53.7
İşletme giderleri	% 24.1	% 25.2
Kâr	% 14.9	% 11.1
	% 100	% 100

Geçen yıla oranla giderlerin dağılımlarında önemli bir değişiklik görülmemekte, ancak, kâr oranında % 3.8 bir azalma göze çarpmaktadır.

Kârın işçilik cirosuna göre % 11.1 olmasına karşılık sermayeye oranla:

$$\frac{1.310.939,49}{6.500.000,00} = \% 20,17\text{'dir.}$$

Bu oranın Basımevimizin kâr politikasına uygun bulunması dolayısıyla 1972 yılının başarılı bir dönem olduğu sonucunu vermektedir.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULUNA

Sayın Kurulunuzca bizlere verilen denetleme görevi icabı olarak Türk Tarih Kurumu ile Türk Tarih Kurumu Basımevi'nin 1972 yılı bilançoları defter kayıtları ile birlikte incelenmiş ve 1971 yılı bilançolarında yazılı kıymetlerin 1972 yılının ilgili hesaplarına devrolunduğu, yıl içerisinde yapılan harcamalar ile muamelelerin Yönetim Kurulu kararlarına ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütüldüğü tespit olunmuştur.

Kurum ve Basımevi'ne ait defter ve kayıtların muntazam, muamelât ve mevcudatın bunlara muvafık olduğunu, Yüksek Kurulunuzun tetkikine sunulan 1972 yılı bilançoları ile kâr ve zarar cetvelinin yine bu kayıt ve vesikalara dayandığının arz ve tasdik edilmesini rica ederiz.

DENETLEME KURULU

PROF. DR. SEMAVİ EYİCE
T. T. K. Üyesi

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

PROF. DR. ŞERAFETTİN TURAN
T. T. K. Üyesi

ESİN SANKUR
Türkiye İş Bankası
Muhasebe Müdürü

T Ü R K T A R İ H K U R U M U ' N U N 1 9 7 2 Y I L I
B İ L A N Ç O S U

A K T İ F

P A S İ F

KASA	225.277,06
BANKALAR	27.876,12
26.585,97 İş Bank. 6635	
1.290,15 Merkez B. 350902010	
BANKA HİSSE SENETLERİ	350.000,—
DEMİRBAŞLAR	2.912.605,42
952.805,35 Kurum	
1.893.469,56 Kitaplık	
66.330,51 Kazı	
AMBAR	6.406.773,50
BELLE TEN	2.699.500,—
YAYIN VE FOTO GEREÇLERİ	235.265,18
213.103,14 Yayın Gereçleri	
22.162,04 Foto "	
TAKIM AVADANLIK	143.066,39
BORÇLULAR	358.827,07
78.029,86 Muhtelif	
78.916,58 Telif-Tercüme Avansları	
8.763,10 Kredili Kitap Satışları	
4.007,78 İlmî Araştırma ve Konferanslar	
3.653,— Basılmakta Olanlar	
20.889,42 Peşin Ödenen Kitap ve Dergi Bd.	
87.729,29 Dış Kitapçılar	
26.185,16 İç Kitapçılar	
13.410,13 Kazı Avansları	
37.242,75 Mensuplar Avansı	
BASİMEVİ CARİ HESABI	10.566.812,95
BASİMEVİ SERMAYESİ	6.500.000,—
TAŞINMAZ DEĞERLER	8.717.242,79
TOPLAM	<u>39.143.246,48</u>
NÂZİM HESAPLAR	144.752,—

GENEL VARLIKLAR	15.404.696,02
SATILACAK KURUM YAYIN- LARI	9.106.273,50
KANUNÎ KESİNTİLER	14.892,10
11.191,90 S. Sigorta Primleri	
3.599,87 G. Vergisi	
100,33 M. Denge Vergisi	
EMANETLER	1.920,—
ALACAKLILAR	663.388,94
545.375,48 Muhtelif	
118.013,46 Dış Kitapçılar	
BELLE TEN ABONELERİ	410,—
TEMİNATLAR	1.525,—
BANKALAR	7.212.693,41
1.036.214,18 İş Bank. 20184	
6.176.479,23 İş Bank. 82555	
İHTİYAT FONU	6.737.447,51

39.143.246,48

144.752,—

31. 12. 1972

Muhasebeci Y.
İLHAN BATMAZ

Genel Müdür
ULUĞ İZDEMİR

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ
1972 YILI BİLANÇOSU

AKTİF

SABİT KIYMETLER	18.722.381,19
Bina	1.120.962,16
Demirbaşlar	16.331.884,03
Arsa	1.269.535,00
BAĞLANMIŞ KIYMETLER	1.031.306,80
Depozitolar	10.535,00
Geçici Aracı Hesaplar	286.461,67
Tasarruf Bonoları	9.330,00
Akreditifler	621.317,13
Gelecek Senelere geçici giderler	103.663,00
İŞLETME KIYMETLERİ	2.850.221,15
Ambarlar	2.850.221,15
KISA DÖNEMDE PARAYA DÖNÜŞEBİLEN KIYMETLER	9.732.103,54
Müşteriler	7.873.624,13
Borçlular	1.672.823,42
İş Avansları	141.250,00
Emanetler	1.779,30
Senetler	42.626,69
EMRE HAZIR KIYMETLER	183.447,09
Kasa	55.128,75
Bankalar	128.318,34
	32.519.459,77
NÂZİM HESAPLAR	5.244.451,59
Teminat Mektupları	4.244.451,59
P.T.T. Temlik.	1.000.000,00

37.763.911,36

PASİF

SERMAYE	6.500.000,00
İHTİYATLAR ve FONLAR	5.453.538,50
Yetiştirme fonu	198.598,63
Birikmiş Amortis.	1.104.766,07
Demirbaş	4.150.173,80
UZUN VADELİ BORÇLAR	10.566.812,95
T. Tarih Kurumu	10.566.812,95
KISA VADELİ BORÇLAR	8.688.168,83
Müşteri Avansları	2.707.603,00
Alacaklılar	1.344.046,45
Kanunî Kesintiler	450.574,42
Emanetler	19.941,75
Senetler	1.059.562,79
Geçici Aracı Hesaplar	1.320,00
Bankalar	3.105.120,42
KÂR - ZARAR HESABI	1.310.939,49
1972 Yılı Kârı	1.310.939,49
	32.519.459,77
NÂZİM HESAPLAR	5.244.451,59
Teminat Mektupları	4.244.451,59
P.T.T. Temlik	1.000.000,00

37.763.911,36

Muhasebeci
RİFAT TARTAN

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ
1972 YILI KÂR ve ZARAR TABLOSU

GİDERLER

AMORTİSMANLAR	1.179.742,37
PERSONEL GİDERLERİ	6.340.305,46
Ücretler	4.604.052,82
Fazla Mesailer	526.378,35
Tazminatlar	98.556,27
İkramiyeler	25.833,09
Sosyal Yardımlar	520.592,90
Sos. Sig. İşveren His.	564.892,03
İŞLETME GİDERLERİ	2.978.731,78
Işık	41.654,07
Kuvvet	91.086,70
Su	24.436,30
Isıtma	36.370,72
Sigorta	52.968,89
Faizler	1.209.846,28
Malzeme	665.305,35
Tamir Revizyon	99.693,05
Diğer Giderler	757.370,42
KÂR	1.310.939,49

GELİRLER

İŞLETME GELİRLERİ	10.785.111,54
Baskı İş Gelirleri	8.155.397,04
Envanter	2.629.714,50
KLİŞE İŞİ GELİRLERİ	500.529,11
Müşteri Klşe İşleri	446.432,95
Borçlular " "	54.096,16
I. B. M. GELİRİ	28.526,50
Kompüter Merkezi	28.526,50
KIRPINTI KÂĞIT	109.047,35
BIÇAK BİLEME GELİRLERİ	2.945,00
SAİR GELİRLER	383.559,60

11.809.719,10

11.809.719,10

Muhasebeci
RİFAT TARTAN

